Annet Jager
Erik Keppels

Loopbanen van mbo groen in kaart

Mbo groen gediplomeerden van 2011
drie à vier jaar na afstuderen

www.mbogroengediplomeerden.nl

Loopbanen van mbo groen in kaart

Mbo groen gediplomeerden van 2011 drie à vier jaar na afstuderen

Annet Jager
Erik Keppels

Nijmegen, 2 april 2015

www.mbogroengediplomeerden.nl

Professor Molkenboerstraat 9
6524 RN Nijmegen
Tel. 024 - 382 32 40
info@www.mbogroengediplomeerden.nl

CIP-GEGEVENS KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK DEN HAAG

Annet Jager
Erik Keppels

Loopbanen van mbo groen in kaart
Mbo groen gediplomeerden van 2011 drie à vier jaar na afstuderen
ISBN 978-90-77202-82-1
NUR 840

© 2015 Kenniscentrum Beroepsonderwijs Arbeidsmarkt, Nijmegen

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, en evenmin in een retrieval systeem worden opgeslagen, zonder de voorafgaande schriftelijke toestemming van het Kenniscentrum Beroepsonderwijs Arbeidsmarkt te Nijmegen.

No part of this book/publication may be reproduced in any form, by print, photo print, microfilm or any other means without written permission from the publisher.

Inhoudsopgave

Samenvatting 1

Conclusies en beschouwing 7

Deel I – Vooraf 11

1 Inleiding 13

2 Opzet van het loopbaanonderzoek 17
2.1 Verloop van het veldwerk en respons 17
2.2 Samenstelling van de onderzoekspopulatie 17

Deel II – Loopbaanpositie drieënhalf jaar na diplomering 19

3 Werkenden in 2014 21
3.1 Functies van werkenden in 2014 21
3.2 De aansluiting tussen functies en mbo groen 26

4 Studerenden in 2014 33
4.1 Vervolgopleidingen 33
4.2 Redenen voor volgen vervolgopleiding en interesse in groen 34
4.3 De aansluiting met mbo groen 35

5 Waardering van de mbo groen opleiding in 2014 37
5.1 Mbo groen als basis voor vervolgtrajecten 37
5.2 Algemeen oordeel over mbo groen: opnieuw voor mbo groen opleiding kiezen 38

Deel III – Loopbaanpatronen 41

6 Loopbaanpatronen: tussen intredepositie en loopbaanpositie 43

7 Typering van de loopbaanpatronen 47
7.1 Het loopbaanpatroon ‘van werk naar werk’ 47
7.2 Het loopbaanpatroon ‘van studie naar studie’ 57
7.3 Het loopbaanpatroon ‘van studie naar werk’ 58
7.4 Het loopbaanpatroon ‘van werk naar studie’ 58
7.5 Het loopbaanpatroon ‘overig’ 58

Deel IV – Cohortvergelijking 59

8 Vergelijking van drie cohorten mbo groen gediplomeerden 61
8.1 Intrede-, loopbaanposities en loopbaanpatronen 61
8.2 Cohortvergelijking werkenden 62
8.3 Cohortvergelijking studerenden 67
8.4 Cohortvergelijking waardering opleiding 67

Bijlage 69

Samenvatting

Een belangrijke doelstelling van het mbo is opleidingen aan te bieden die afgestemd zijn op de arbeidsmarkt. De opleidingen moeten zogezegd voldoende arbeidsmarktrelevant zijn. Het is van belang dat gediplomeerden – tijdig – een baan vinden die bij hun opleiding aansluit.
Loopbaanonderzoek naar intredeposities van mbo'ers groen anderhalf jaar na diplomering, gecombineerd met onderzoek naar hun positie in een verdere fase van hun loopbanen, geeft goed inzicht in de arbeidsmarktrelevantie en aansluitingsproblematiek van het mbo groen. Het Kenniscentrum Beroepsonderwijs Arbeidsmarkt voert meerjarig loopbaanonderzoek onder mbo groen gediplomeerden uit en volgt opeenvolgende cohorten gediplomeerden gedurende hun loopbaan.

In navolging van de cohorten gediplomeerd in 2009 en 2010 is het cohort van 2011 tot drieënhalf jaar na diplomering gevolgd. Zij zijn eind 2012 (anderhalf jaar na diplomering) en eind 2014 (drieënhalf jaar na diplomering) gevraagd naar hun op dat moment actuele loopbaanpositie.
181 mbo'ers groen hebben aan beide metingen meegedaan. Het rapport beschrijft hun positie en brengt hun loopbaanontwikkeling in kaart. Tevens wordt het cohort met de twee voorgaande cohorten vergeleken.

De positie drieënhalf jaar na diplomering

In 2014 is 60 procent van de mbo groen gediplomeerden – ruim drie jaar na afstuderen in 2011 – werkzaam in een betaalde functie van minimaal 12 uur per week; de werkenden. 22 procent is bezig met een voltijd opleiding; de studerenden.
69 procent van de gediplomeerden behoort tot de beroepsbevolking, hiervan is 12,8 procent werkloos. Twee jaar eerder bedroeg de werkloosheid onder dit cohort 10,4 procent.

Ongeveer driekwart van de *werkenden* heeft een baan in de groene sector. Zij werken met name in de domeinen 'Groene ruimte, natuur, milieu en recreatie (28%) en 'Dier' (recreatiedieren 14% en productiedieren 6%).
De mbo groen gediplomeerden werken vooral in middelbare beroepen (53%) zoals bedrijfshoofden van kleine agrarische bedrijven, opzichters plantsoenendienst en dierenartsassistenten, en in lagere beroepen (41%), zoals arbeiders groen-/terreinverzorgers, arbeiders tuinbouw of bloemschikkers-verkopers.
De gevolgde opleiding en de functie sluiten volgens twee derde van de werkenden voldoende of goed op elkaar aan. Bij een even grote groep is sprake van een passende match; zij werken in een functie die qua richting en niveau past bij de afgeronde mbo groen opleiding. Daarentegen werkt een kwart van de gediplomeerden in een andere richting (horizontale mismatch) en een zesde werkt op een lager niveau (verticale mismatch) dan waar voor men is opgeleid.

Driekwart van de *studerenden* volgt een hbo-opleiding. Zowel in het hbo als in het mbo kiezen de studerenden vaker voor een niet-groene dan een groene vervolgopleiding (42% kiest voor niet-groen hbo en 16% voor niet-groen mbo). Zes op de tien beoordelen de aansluiting met de afgeronde mbo groen opleiding negatief, zij vinden de aansluiting matig of slecht. De aansluiting

met het groene vervolgonderwijs wordt beter beoordeeld dan die met het niet groene vervolgonderwijs.
Studerenden zijn drieënhalf jaar na diplomering minder positief over de aansluiting dan anderhalf jaar na diplomering: in 2012 is 55 procent positief, tegenover 37 procent in 2014.

De gediplomeerden *waarderen hun mbo groen opleiding* in 2014 in vergelijking met 2012 iets minder positief. Twee derde geeft in 2014 aan achteraf gezien opnieuw voor dezelfde opleiding te kiezen (71% in 2012). Studerenden zouden vaker dan werkenden voor een andere opleiding kiezen. Een derde van de werkenden vindt in 2014 dat de opleiding een tamelijk tot zeer sterke basis biedt voor de start op de arbeidsmarkt (45% in 2012). Vooral gediplomeerden van de opleidingsrichtingen Dier[1] en 'Bloem, groene detailhandel en design' zijn minder positief over hun opleiding, mogelijk door de minder goede aansluiting op de arbeidsmarkt ten opzichte van andere opleidingsrichtingen.

Loopbaanpatronen

Het loopbaanonderzoek richt zich tevens op de individuele loopbanen van de mbo groen gediplomeerden. De loopbaanpatronen worden in beeld gebracht door op individueel niveau de intredepositie, anderhalf jaar na afstuderen, te vergelijken met de positie drieënhalf jaar na afstuderen.
De dominante loopbaanpatronen zijn voor het onderzochte cohort als volgt getypeerd.

	2011	→	*eind 2012*	→	*eind 2014*	%
1.	diploma	van	werk	naar	werk	53%
2.	diploma	van	(vervolg)studie	naar	(vervolg)studie	18%
3.	diploma	van	(vervolg)studie	naar	werk	8%
4.	diploma	van	werk	naar	(vervolg)studie	4%
5.	diploma	van	divers	naar	divers	16%
						100%

Het rapport beschrijft de ontwikkeling van de onderscheiden loopbaanpatronen. De meeste nadruk wordt daarbij gelegd op degenen die op beide meetmomenten betaald werk hebben: het loopbaanpatroon 'van werk naar werk'.

Het loopbaanpatroon 'van werk naar werk'

53 procent van de gediplomeerden heeft zowel in 2012 als in 2014 werk. Door kenmerken van het werk op beide momenten te vergelijken wordt het loopbaanpatroon nader getypeerd.

Sector- en branchemobiliteit
In zowel 2012 als 2014 bevinden de functies van de mbo groen gediplomeerden zich vooral in de sectoren 'Landbouw, bosbouw en visserij', 'Industrie' (sociale werkvoorziening), 'Verhuur van roerende goederen en overige zakelijke dienstverlening' (o.a. landschapsverzorging) en 'Groot- en detailhandel'. Op individueel niveau worden tussen beide meetmomenten duidelijke verschuivingen geconstateerd. 40 procent is werkzaam in een andere branche, binnen dezelfde

1 Uitgezonderd 'Dier productie'

sector (7%) of daarbuiten (33%). De wisselingen tussen sectoren zijn divers, duidelijke patronen zijn niet herkenbaar.
Op beide meetmomenten werkt ongeveer driekwart van de gediplomeerden in een groen domein. De individuele wisselingen laten zien dat de overstap van niet-groen naar groen (37%) procentueel vaker voorkomt dan andersom (14%).

Ontwikkeling functiekenmerken
Het merendeel van de werkenden (69%) is werkzaam op hetzelfde *beroepsniveau*. 21 procent is na de intredefunctie doorgegroeid naar een functie op hoger niveau. De groep als geheel is in 2014 op een gemiddeld hoger beroepsniveau werkzaam dan in 2012; minder vaak in elementaire beroepen (11% → 5%) en vaker in middelbare beroepen (43% → 49%).
Nader inzoomend op onderliggende *beroepsgroepen* (verzamelingen van met elkaar inhoudelijk samenhangende beroepen op een bepaald beroepsniveau) maakt zichtbaar dat 42 procent van de gediplomeerden van beroepsgroep is veranderd.

Met betrekking tot *andere functiekenmerken* van de mbo'ers groen laat het onderzoek zien dat:
- driekwart hetzelfde en een kwart een ander dienstverband heeft. Voor de gehele groep is het aandeel gediplomeerden in loondienst gestegen (77% → 82%) en met een leer- en arbeidsovereenkomst gedaald (10% → 2%);
- het totale aandeel werkenden met een vaste aanstelling gelijk is gebleven (63%). 10 procent van de werkenden is van een tijdelijke naar een vaste aanstelling gegaan. Daarentegen heeft 10 procent in 2014 geen vaste aanstelling meer, maar een tijdelijke of andersoortige aanstelling (bijv. als zzp-er);
- men gemiddeld genomen meer uren is gaan werken (33,4 → 36,9 uren per week) en per maand meer is gaan verdienen (€ 1.497 → € 1.762). Het gemiddelde bruto uurloon is gestegen van € 10,44 naar € 11,11. Opvallend is dat op individueel niveau 20 procent van de werkenden minder is gaan verdienen.

Ontwikkeling in de aansluiting tussen opleiding en functie
Bij 57 procent van de werkenden is er iets veranderd in de aansluiting tussen de voor de functie vereiste opleidingsrichting- en niveau en de genoten opleiding.
Het aandeel werkenden met een passende match (naar niveau en richting) is toegenomen (50% → 73%). Voor 28 procent van de werkende mbo'ers groen heeft een niet-passende match zich ontwikkeld tot een passende match. 5 procent heeft daarentegen in 2012 wel een passende match maar in 2014 niet meer.
Opvallend is de duidelijke toename van de verticale match, waarbij men minimaal op het eigen opleidingsniveau werkt (65% → 87%). De stijging blijkt voor gediplomeerden van alle opleidingsniveau voor te komen, maar het sterkst voor gediplomeerden van niveau 1. Ook de horizontale match, waarbij men in de eigen of aanverwante richting werkt, is toegenomen (70% → 79%).

Competentieontwikkeling tijdens beroepsloopbaan
Mbo groen gediplomeerden die na hun opleiding gaan werken zijn niet per se uitgeleerd. Ongeveer twee derde werkt aan het vergroten van de eigen kennis en vaardigheden, denkt na over wat voor toekomstig werk zij willen doen en is bereid om scholing te volgen. 21 procent van de werkenden heeft in de drieënhalf jaar na diplomering een vervolgopleiding gevolgd (of is daar nog mee bezig) en 51 procent heeft een cursus of bedrijfsopleiding gevolgd. Het grootste deel van de werkenden (63%) heeft het meest geleerd van het werken zelf – learning on the job.

Zo'n vier à vijf op de tien werkgevers stimuleren de mbo'ers groen en bieden hen mogelijkheden voor loopbaan- en competentieontwikkeling. Werkenden met een passende match ervaren dit vaker. Een deel van de werkende mbo'ers groen is echter niet positief over de inzet van hun werkgever op deze punten. Een kwart van de werkenden wordt onvoldoende gestimuleerd of krijgt onvoldoende mogelijkheden voor leren op de werkplek. Meer dan een derde meent bovendien onvoldoende mogelijkheden voor scholing te krijgen.

Waardering van mbo groen drieënhalf jaar na afstuderen
Driekwart van de werkende mbo'ers groen heeft zijn oordeel over de genoten opleiding niet gewijzigd tussen 2012 en 2014: zij geven hetzelfde antwoord op de vraag of zij achteraf gezien opnieuw voor de opleiding zouden kiezen. In totaal zouden in 2014 minder werkenden opnieuw voor de opleiding hebben gekozen dan in 2012 (78% → 69%).

Andere loopbaanpatronen

18 procent van de mbo groen gediplomeerden valt onder het *loopbaanpatroon 'van studie naar studie'.* Het merendeel volgt een hbo-opleiding (33% hbo groen en 40% hbo niet-groen).

Het loopbaanpatroon '*van studie naar werk*' kenmerkt 8 procent van de gediplomeerden.

Het komt niet vaak voor dat mbo'ers groen na diplomering *eerst gaan werken* en *daarna gaan studeren* in een voltijds verband (4 procent).

16 procent van de mbo groen gediplomeerden heeft andersoortige loopbaanpatronen die zijn samengevoegd tot het *loopbaanpatroon 'overig'*. Ongeveer de helft van deze mensen is werkloos in 2014.
Het patroon kenmerkt zich daarnaast door gediplomeerden die tijdens één of beide metingen niet tot de beroepsbevolking worden gerekend, omdat zij bijvoorbeeld minder dan 12 uur per week werken, arbeidsongeschikt of gepensioneerd zijn.

Cohortvergelijking

Het cohort gediplomeerden van 2011 is vergeleken met de twee voorgaande cohorten 2009 en 2010.

Vergelijking intrede- en loopbaanposities
De drie cohorten vertonen grote overeenkomsten met betrekking tot hun *intrede- en loopbaanposities*. Drieënhalf jaar na diplomering heeft circa 60 procent een betaalde baan en volgt circa 20 procent een voltijd studie. Tussen beide meetmomenten neemt het aantal studerenden logischerwijs af (door afronding van de vervolgopleiding) en blijft het aantal werkenden min of meer gelijk.
Het verschil is toe te schrijven aan de voor deze cohorten kenmerkende *stijgende werkloosheid* in de start van de loopbaan. De werkloosheid is het laagst bij het cohort 2009 en het *loopbaanpatroon* 'van werk naar werk' komt mede daardoor bij dit cohort vaker voor. Bij de cohorten 2010 en 2011 is het aandeel doorstudeerders niet of nauwelijks hoger dan bij het cohort 2009, ondanks het minder vaak voorkomen van het loopbaanpatroon 'van werk naar werk'. Wel komt het loopbaanpatroon 'overig', waarin de werkloze gediplomeerden terug te vinden zijn, vaker voor.

Vergelijking werkenden
De drie cohorten verschillen niet veel met betrekking tot de *sectoren* waarin de gediplomeerden op beide meetmomenten werkzaam zijn. Zo'n driekwart werkt in de 'Landbouw, bosbouw en visserij', 'Industrie' (m.n. sociale werkvoorziening), 'Groot- en detailhandel', 'Advisering en onderzoek' (waaronder veterinaire dienstverlening) en 'Verhuur van roerende goederen en zakelijke dienstverlening' (landschapsverzorging). De cohorten vertonen ook grote overeenkomsten met betrekking tot individuele wisselingen. Zo'n 40 procent wisselt na intrede van branche en het grootste deel daarvan wisselt tevens van sector. Er zijn geen sectoren met (systematisch) veel ingaande of veel uitgaande migratie gedetecteerd.

Het merendeel van de mbo'ers groen werkt drieënhalf jaar na diplomering op een gelijk *beroepsniveau*, maar een relevant deel werkt op een hoger beroepsniveau dan twee jaar ervoor. Overall stijgt het beroepsniveau tijdens de twee tussenliggende jaren. De mate waarin het beroepsniveau stijgt verschilt per cohort, onder andere door een verschillende uitgangssituatie bij de intrede. Het cohort 2009 heeft de grootste stijging, maar heeft verhoudingsgewijs een groter deel dat bij de intrede op een lager beroepsniveau werkzaam was. Er is met andere woorden sprake van een inhaalslag. Bij het cohort 2010 is in beperkte mate sprake van een stijging van het beroepsniveau. De reden daarvan is niet helder. Het is geen trend, aangezien het laatste cohort van 2011 wel een duidelijke stijging laat zien.

Bij de vergelijking van de cohorten met betrekking tot *overige functiekenmerken* wordt geconstateerd dat:
- het aandeel vaste aanstellingen bij elk opvolgend cohort daalt, zowel bij de intrede (66% → 63% → 60%), als drieënhalf jaar na diplomering (75% → 66% → 57%);
- bij de cohorten 2009 en 2010 het aandeel werkenden met een tijdelijke aanstelling tussen beide meetmomenten afneemt en het aandeel met een vaste aanstelling toeneemt. Bij het cohort 2011 is dit niet het geval;
- het gros van de mbo groen gediplomeerden, ongeveer 80 procent, op beide meetmomenten in loondienst is;
- gediplomeerden van de drie cohorten ruim drie jaar na diplomering gemiddeld evenveel werken, zo'n 36 à 37 uur per week. Dat is een paar uur meer dan bij de intrede. De toename is het grootste voor het cohort 2011;
- het gemiddelde bruto maandloon van de drie cohorten na intrede is gestegen. Voor de cohorten 2010 en 2011 is deze stijging voornamelijk te verklaren door de toename van het gewerkte aantal uren, aangezien het gemiddelde uurloon maar beperkt is gestegen (cohort 2011) of zelfs gedaald (cohort 2010);
- twee derde tot driekwart van de mbo groen gediplomeerden drieënhalf jaar na afstuderen tevreden is over de eigen functie. Over het algemeen is men iets meer tevreden dan twee jaar eerder, uitgezonderd cohort 2010.

Er zijn ook vergelijkingen gemaakt m.b.t. de *aansluiting tussen opleiding en werk.* Ruim drie jaar na diplomering:
- zijn gediplomeerden van het cohort 2009 meer dan die van de andere cohorten tevreden over de aansluiting tussen de opleiding en de functie;
- is de verticale match voor alle drie cohorten flink verbeterd: circa 80 procent van de werkenden heeft een baan op minimaal het niveau waarvoor opgeleid;
- is ook de horizontale match voor de cohorten 2009 en 2011 verbeterd. Deze is voor het cohort 2010 daarentegen verslechterd.

Vergelijking studerenden

Mbo'ers groen van het cohort 2009 studeren drieënhalf jaar na diplomering verhoudingsgewijs vaker in het groene hbo dan gediplomeerden van de cohorten 2010 en 2011. Doorstudeerders in het groene hbo zijn gemiddeld genomen een stuk positiever over de aansluiting tussen mbo groen en vervolgonderwijs. Het grotere aandeel doorstudeerders in het groene hbo is de reden dat het cohort 2009 overall positiever oordeelt over de aansluiting dan de cohorten 2010 en 2011.

Bij alle drie cohorten zijn de studerenden drieënhalf jaar na diplomering minder tevreden over de aansluiting met de vervolgopleiding dan twee jaar eerder.

Vergelijking waardering opleiding

De waardering van de opleiding kan afgemeten worden aan de mate waarin gediplomeerden achteraf gezien opnieuw voor de opleiding zouden kiezen. Overall zou ongeveer 30 procent van de gediplomeerden, zowel bij de intrede als twee jaar later, niet opnieuw voor de opleiding hebben gekozen. Zij hebben met andere woorden spijt van hun keuze. Uitzondering hierop is het cohort 2009, waarvan 20 procent anderhalf jaar na diplomering spijt heeft van de keuze voor de opleiding. Dit verhoudingsgewijs lagere aandeel houdt waarschijnlijk verband met de veel lagere intredewerkloosheid op dat moment in vergelijking met de werkloosheid in de daar-opvolgende jaren.

De gediplomeerden van de cohorten zijn zowel tijdens de intredepositie als twee jaar later meer tevreden over de basis die groen mbo biedt om zich te handhaven op de arbeidsmarkt (kennis en vaardigheden verder ontwikkelen en loopbaan verder vorm geven) dan om te starten op de arbeidsmarkt. Gediplomeerden van het cohort 2011 zijn tijdens de intrede beduidend positiever dan de andere twee cohorten en twee jaar later juist negatiever.

Conclusies en beschouwing

Dit rapport heeft betrekking op het cohort mbo groen gediplomeerden van 2011. Hun intredeposities in 2012 en loopbaanposities in 2014 zijn in kaart gebracht, alsmede de loopbaanontwikkeling tussen deze momenten. Bovendien is het cohort vergeleken met twee voorgaande cohorten van 2009 en 2010.

Belangrijkste conclusies

De belangrijkste conclusies zijn als volgt puntsgewijs samengevat.

1. De economische neergang van de afgelopen jaren laat zijn sporen na onder mbo groen gediplomeerden van de cohorten 2009, 2010 en 2011. De start van de loopbaan heeft plaatsgevonden in een periode van steeds verder oplopende werkloosheid. Bij alle cohorten ligt de werkloosheid ruim drie jaar na diplomering hoger ten opzichte van hun intredepositie twee jaar eerder. Daarnaast is het aandeel werkenden met een vaste aanstelling bij elk opvolgend cohort gedaald. Ook dat lijkt verband te houden met de recente economische neergang.
   Een voorzichtig herstel van de arbeidsmarkt voor mbo groen gediplomeerden lijkt zichtbaar als wordt afgegaan op de iets lagere werkloosheid drieënhalf jaar na afstuderen in 2014 voor het cohort 2011 ten opzichte van het cohort 2010.

2. Het werkgebied van de mbo groen gediplomeerden is voor het grootste deel verspreid over een vijftal sectoren. Het werkgebied van alle drie cohorten komt min of meer met elkaar overeen en verandert op geaggregeerd niveau nauwelijks in de eerste drie jaren na diplomering. Op individueel niveau gezien zijn de gediplomeerden echter niet bepaald honkvast. Een flink deel van de werkenden switcht in de eerste fase van de loopbaan van branche dan wel sector. Deze veranderingen zijn divers van aard en hebben voor de helft betrekking op een verplaatsing van een groen naar een niet-groen arbeidsdomein of vice versa. Er zijn geen aanwijzingen dat een bepaalde sector aan baanattractiviteit verliest onder werkende mbo'ers groen gedurende het begin van hun loopbaan.

3. Het is niet eenduidig aan te geven of de aansluiting tussen mbo groen en de arbeidsmarkt drieënhalf jaar na afstuderen beter is geworden ten opzichte van de intredepositie. Aan de ene kant is de werkloosheid toegenomen, aan de andere kant is de horizontale en (met name) de verticale match verbeterd. Ervan uitgaande dat de toenemende werkloosheid vooral een gevolg is van de economische conjunctuur (de intredewerkloosheid van gediplomeerden van andere mbo-sectoren is ook toegenomen), dan vormen deze gegevens een sterke aanwijzing dat het groene mbo overall bezien in positieve zin bijdraagt aan het arbeidsmarktperspectief van haar gediplomeerden in een iets latere fase van de loopbaan. Met name voor gediplomeerden van niveau 1 is dit 'handhaafperspectief' sterk aanwezig, gezien de sterk verbeterde verticale match bij deze groep.

4. Het ligt voor de hand dat het aandeel doorstudeerders mede afhangt van de baankansen op de arbeidsmarkt. Bij geringe baankansen zal een vervolgstudie vaker als een aantrekkelijke

optie worden gezien. Tegen de verwachting in stijgt het aandeel doorstudeerders ondanks de economische crisis van de afgelopen jaren echter niet. Bij alle drie de cohorten volgt zowel anderhalf als drieënhalf jaar na diplomering een even groot deel een voltijd studie.
In onderzoek naar latere fases van de loopbaan wordt het effect van de vervolgstudie op de beroepsloopbaan van de mbo'ers groen centraal gesteld. De positie drieënhalf jaar na afstuderen is nog te vroeg om hier iets over te zeggen. Met name de doorstudeerders in het hbo zijn dan immers nog bezig met de vervolgstudie.

5. De aansluiting van het vervolgonderwijs op het mbo groen blijft een punt van aandacht, gezien het behoorlijk aantal gediplomeerden van de onderzochte cohorten dat afgelopen jaren, zowel anderhalf als drieënhalf jaar na diplomering, hier niet tevreden over is. Zeker ook omdat studerenden in de latere fase van hun vervolgopleiding minder tevreden worden over de aansluiting met het mbo groen.

6. De mbo groen gediplomeerden van de drie cohorten zijn over het algemeen tevreden over hun opleidingskeuze; het grootste deel zou achteraf opnieuw voor de opleiding kiezen. Desondanks is een groot deel van de werkenden van mening dat de mbo groen opleiding hen een betere basis voor de start op de arbeidsmarkt zou kunnen bieden. Twee jaar na de intrede is dat gevoel alleen maar sterker geworden.
   Het ligt voor de hand dat een minder goede arbeidsmarktpositie van invloed is op de waardering van de opleiding door de mbo'ers groen. De separaat uitgebrachte trendbrochure maakt op basis van een lange tijdreeks aannemelijk dat dit verband bestaat.[2] Bij een hogere werkloosheid hebben meer gediplomeerden achteraf spijt van de keuze voor de opleiding. Het cohort 2009 heeft het laagste werkloosheidpercentage tijdens de intrede en is het meest positief over de gemaakte opleidingskeuze. Van het cohort 2011 hebben vooral gediplomeerden van de opleidingsrichtingen 'Dierverzorging algemeen', 'Dierenartsassistent' en 'Bloem, groene detailhandel en design' vaker spijt van de keuze voor de opleiding.

Beschouwing

Handhaafperspectief van het groene mbo

Bestaande notities over het arbeidsmarktperspectief van het mbo richten zich voornamelijk op de intrede op de arbeidsmarkt. Informatie over de intredeposities alleen levert echter een beperkt beeld op. Om voldoende recht te doen aan de doelstelling van mbo-opleidingen om haar deelnemers adequaat voor te bereiden op een leer- en arbeidsloopbaan, is het van belang zicht te hebben op zowel de intredepositie als de verdere loopbanen van mbo gediplomeerden. Het mbo dient haar deelnemers te voorzien van kennis en vaardigheden die hen ondersteunen om een goede start op de arbeidsmarkt te maken en om een langdurige arbeidsloopbaan vorm te kunnen geven.
In het huidige longitudinale loopbaanonderzoek zijn inmiddels drie cohorten mbo groen gediplomeerden onderzocht met betrekking tot de loopbaanposities drieënhalf jaar na afstuderen. Het onderzoek geeft een bestendig beeld van die loopbaanposities en de loopbaanontwikkeling in de eerste jaren na afstuderen. Door het systematisch volgen van loopbanen van opeenvolgende cohorten worden trends zichtbaar. Eén van de meest opvallende trends is dat de functies drieënhalf jaar na diplomering qua niveau beduidend beter matchen met de gevolgde opleiding dan twee jaar ervoor bij de intrede. De sterke stijging, vooral voor niveau-1-gediplomeerden, is

2 KBA (te verschijnen 2015). *Trendbrochure mbo groen gediplomeerden. Groen in perspectief*. Nijmegen: KBA. Zie www.mbogroengediplomeerden.nl.

een aanwijzing dat het groene mbo haar deelnemers een goed handhaafperspectief op de arbeidsmarkt biedt.
Tegelijkertijd heeft het handhaafperspectief van mbo-groen de afgelopen jaren onder druk gestaan van de enkele jaren aanhoudende economische crisis. De oplopende werkloosheid tussen intrede en drieënhalf jaar na afstuderen is daarvoor kenmerkend. In de meest recente loopbaanmeting is de werkloosheid drieënhalf jaar na afstuderen ten opzichte van het vorige cohort echter licht afgenomen. De vraag is of dit een (aanhoudende) omslag in de economische situatie reflecteert, en wat de betekenis daarvan zal zijn voor de loopbanen van mbo groen gediplomeerden. Het ligt voor de hand dat de (intrede)werkloosheid bij een aantrekkende economie afneemt, en dat intreders gemakkelijker een baan op niveau vinden. Maar vinden ze ook vaker een baan in de eigen richting of spelen andere factoren dan de economische conjunctuur hierbij een (grotere) rol? Zal de geconstateerde hoge mate van sectormigratie in de eerste loopbaanfase juist hoger of lager uitpakken in een economische hoogconjunctuur? Of zal de sectormigratie vooral om andere redenen plaatsvinden? Antwoorden op dergelijke vragen worden verkregen door loopbanen van mbo groen gediplomeerden te blijven volgen.

Loopbaanpanel en alumnibeleid
Om gediplomeerden voor langere tijd in hun loopbaan te kunnen volgen, vraagt KBA hen deel te nemen aan het loopbaanpanel mbo groen gediplomeerden. Een dergelijk panel is ook interessant voor AOC's, omdat het mogelijkheden biedt om in contact te treden met alumni ten behoeve van alumnibeleid. Alumni zijn immers:
- de ingang tot leerbedrijven (werving bpv-plekken);
- potentiële stagebegeleiders;
- potentiële sprekers informatieavonden;
- potentiële gastdocenten;
- de doelgroep voor contractactiviteiten.

Daarnaast is het oordeel van gediplomeerden over diverse aspecten van de opleiding en over de aansluiting met arbeidsmarkt en vervolgonderwijs van toegevoegde waarde in kader van de kwaliteitszorg van de instelling en de versterking van de relatie met bedrijven en vervolgonderwijs.

Vergelijking met andere mbo sectoren
Het loopbaanonderzoek onder mbo groen gediplomeerden is de enige in zijn soort onder mbo'ers, voor de overige mbo sectoren is soortgelijk onderzoek vooralsnog niet beschikbaar. Referentiecijfers over loopbanen van mbo'ers uit andere sectoren zijn dan ook niet voorhanden. Met betrekking tot de intredeposities van mbo'ers groen zijn referentiecijfers wel aanwezig vanuit de bve monitor van ROA. In een separaat uitgebrachte trendbrochure is mbo-groen op een aantal kernthema's vergeleken met andere mbo sectoren voor de periode 1996-2013[3]. Dat levert interessante inzichten op, zoals het volgende voorbeeld aangeeft. In eerdere rapportages is aangetoond dat het arbeidsmarktperspectief van mbo-groen in recente jaren is teruggelopen en minder goed is dan dat van mbo-totaal: hogere werkloosheid en een minder goede aansluiting tussen opleiding en intredefunctie. De vergelijking met de individuele mbo-sectoren over een lange periode leidt tot nuancering van deze uitkomst. De intredewerkloosheid is historisch gezien namelijk vergelijkbaar met die van gediplomeerden mbo-techniek en mbo-zorg & welzijn en lager dan die van mbo-economie. Het beeld over de relatief minder goede aansluiting tussen opleiding en functie naar zowel richting (horizontaal) als niveau (verticaal) blijft wel staan. De

3 KBA (te verschijnen 2015). *Trendbrochure mbo groen gediplomeerden. Groen in perspectief*. Nijmegen: KBA. Zie www.mbogroengediplomeerden.nl.

horizontale match is (beduidend) minder goed dan voor de mbo-sectoren techniek en zorg & welzijn en ongeveer gelijk aan die voor economie. De verticale match in het groen is al minstens 10 jaar het laagste van de vier mbo-sectoren. Daar hoort overigens de belangrijke kanttekening bij dat de verhoudingsgewijs lagere verticale match in ieder geval voor een deel te verklaren is door het relatief grote aandeel niveau-1-gediplomeerden van het groene mbo.
De voorgaande vergelijking tussen mbo sectoren heeft alleen op de intredeposities betrekking. Ook voor de verdere loopbanen van mbo groen gediplomeerden zou het waardevol zijn om vergelijkingen te kunnen maken met andere mbo sectoren. Mede daarom hebben ROA en KBA de handen ineengeslagen om te komen tot een voorstel voor een longitudinaal loopbaanonderzoek voor het gehele mbo.

Deel I – Vooraf

1 Inleiding

Loopbaanonderzoek in een meerjarig onderzoeksprogramma
Voor de derde maal heeft het Kenniscentrum Beroepsonderwijs Arbeidsmarkt (KBA) de loopbaanposities van een cohort mbo groen gediplomeerden drieënhalf jaar na diplomering in beeld gebracht. In oktober 2014 is het cohort bevraagd dat in 2011 een diploma heeft behaald. In dit rapport wordt verslag gedaan van de loopbaanposities van deze mbo groen gediplomeerden. Bovendien worden loopbaanpatronen in beeld gebracht op basis van individuele loopbanen tussen de intredepositie in 2012 en loopbaanpositie in 2014.[4] Het rapport is de derde in de reeks van rapporten over de eerste drieënhalf jaar in de loopbanen van mbo'ers groen. [5] De opzet van het rapport is grotendeels gelijk gebleven, aanvullend is een cohortvergelijking opgenomen.

KBA onderzoekt de overgang van gediplomeerde schoolverlaters uit het groene mbo naar de arbeidsmarkt en hun verdere gang op de arbeidsmarkt, oftewel hun loopbanen, in opdracht van het ministerie van Economische Zaken. Het onderzoek vindt plaats binnen een meerjarig onderzoeksprogramma waarin het gehele complex van schoolverlatersonderzoek (het schoolverlatersinformatiesysteem) van het Researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt (ROA), loopbaanonderzoek van KBA en het informatiesysteem onderwijs-arbeidsmarkt van Aequor beter op elkaar afgestemd wordt. Tevens wordt de functionaliteit voor de gebruikers (ministeries, onderwijsinstellingen, arbeidsmarktpartijen, onderwijsvragenden) geoptimaliseerd om goed te voorzien in de behoefte aan systematische informatie.
Binnen het programma verzamelt het ROA in het kader van de BVE-monitor informatie over de positie van schoolverlaters anderhalf jaar na diplomering. De nadruk ligt hierbij op de transitie van school naar werk. KBA analyseert op basis van deze data de intredeposities van mbo'ers groen. Verder voert KBA loopbaanmetingen uit, waarbij de nadruk ligt op het verloop van de leer- en beroepsloopbanen op verschillende momenten na schoolverlaten. Aequor publiceert over het schoolverlaters- en loopbaanonderzoek en verzamelt periodiek gegevens over ontwikkelingen aan de vraagkant van de arbeidsmarkt.

Kenmerkend van het loopbaanonderzoek van KBA is dat opeenvolgende cohorten van mbo groen gediplomeerden in tijd, gedurende hun loopbanen, worden gevolgd, waardoor het mogelijk is om ontwikkelingen van diverse afstudeercohorten met elkaar te vergelijken. Allereerst volgt onderzoek naar de intredepositie anderhalf jaar na diplomering. Vervolgens wordt onderzoek gedaan naar de positie in verdere fasen van de loopbanen van mbo groen gediplomeerden. De eerste loopbaanmeting vindt ruim drie jaar na diplomering plaats. De verdere loopbanen van de mbo'ers groen zullen ook worden gevolgd door in toekomstig vervolgonderzoek de loopbaanpositie vijf à zes jaar en negen à tien jaar na diplomering te bepalen.

---

4 De intredeposities in 2012 van het cohort 2011 zijn reeds eerder onderzocht en beschreven. Zie: Keppels, E., A. Jager en B. Hövels (2013). *Intredeposities van mbo'ers-groen in 2012. Onderzoek naar de positie op de arbeidsmarkt en in vervolgonderwijs anderhalf jaar na diplomering.* Nijmegen: KBA.

5 Het eerste rapport ging over het cohort 2009. Zie: Keppels, E., A. Jager en B. Hövels (2013). *Loopbanen van mbo groen in kaart. Mbo groen gediplomeerden van 2009 drie à vier jaar na afstuderen.* Nijmegen: KBA.
Het tweede rapport ging over het cohort 2010. Zie: Keppels, E., A. Jager en B. Hövels (2014). *Loopbanen van mbo groen in kaart. Mbo groen gediplomeerden van 2010 drie à vier jaar na afstuderen.* Nijmegen: KBA.

In feite gaat het in dit longitudinale loopbaanonderzoek om een cohortmatig design dat schematisch als volgt kan worden weergegeven.

	Meetmomenten (= T)			
Afstudeercohorten vanaf 2009	T+1 (= na 1½ jaar) = intrede	T+2 (= na 3½ jaar)	T+3 (= na 5 à 6 jaar)	T+4 (= na 9 à 10 jaar)

De reeks rapporten over intredeposities en de loopbanen van de verschillende afstudeercohorten mbo groen gediplomeerden zijn te downloaden op www.mbogroengediplomeerden.nl.

Vraagstelling van het loopbaanonderzoek
Centrale vraag van het loopbaanonderzoek is: hoe ontwikkelen loopbanen van gediplomeerde schoolverlaters van mbo-groen zich en wat is de relatie met hun intredepositie? Deze vraag is concreet uiteengelegd in de volgende vraagstellingen.

1. Overall, wat is de stand van zaken drieënhalf jaar na diplomering?
   a. Waar bevinden de loopbaanfuncties van werkenden zich, wat zijn de kenmerken van deze functies en in welke mate sluiten deze aan op de gevolgde opleiding?
   b. In hoeverre studeren de mbo groen gediplomeerden door in de drieënhalf jaar na diplomering en hoe is de aansluiting met dit vervolgonderwijs?
   c. Hoe waarderen de gediplomeerden de voltooide mbo groen opleiding?
2. In hoeverre zijn de loopbaanposities in 2014 anders dan de intredeposities in 2012, in hoeverre is er sprake van mobiliteit(spatronen) bij mbo'ers groen?
   a. Welke verschuivingen tussen sectoren en branches zijn zichtbaar?
   b. Hoe is de functieontwikkeling qua niveau en overige functiekenmerken?
   c. In welke mate is er sprake van leven lang leren, van competentieontwikkeling, na diplomering?
   d. Hoe heeft de match tussen de genoten groene mbo opleiding en de functies, waarin de gediplomeerden zijn beland, zich ontwikkeld?
3. Hoe verhouden de uitkomsten van het betreffende afstudeercohort zich tot voorgaande afstudeercohorten?

Opbouw van het rapport
Het rapport bestaat uit vier delen. Het eerste deel gaat vooraf aan de inhoudelijke uitkomsten van het onderzoek en bevat de inleiding (hoofdstuk 1) en de opzet van het onderzoek (hoofdstuk 2).
Het tweede deel beschrijft de loopbaanposities – oktober 2014 – drieënhalf jaar na afstuderen, van werkenden (hoofdstuk 3) en studerenden (hoofdstuk 4). Tevens wordt beschreven hoe gediplomeerden – in het bijzonder werkenden en studerenden – in 2014 hun gevolgde mbo groen opleiding waarderen (hoofdstuk 5).
Het derde deel is gericht op patronen in de individuele loopbanen van de mbo'ers groen. De loopbanen worden samengesteld aan de hand van de intredepositie in 2012 en de loopbaanpositie in 2014. De typen loopbaanpatronen worden geduid (hoofdstuk 6) en vervolgens wordt elk afzonderlijk type loopbaanpatroon nader beschreven (hoofdstuk 7).
In het vierde deel wordt het cohort met betrekking tot de intrede- en loopbaanposities en de loopbaanpatronen vergeleken met de twee voorgaande cohorten gediplomeerden van 2009 en 2010. Er wordt specifiek gekeken naar de werkenden, studerenden en het oordeel van de mbo'ers groen over de gevolgde opleiding (hoofdstuk 8).

Let op! In deze rapportage worden resultaten vaak uitgesplitst naar bepaalde categorieën, waarbij het aantal respondenten per categorie soms heel klein is (≤5). Er is voor gekozen om alle resultaten weer te geven. Analyse van de resultaten vindt echter alleen plaats als het aantal respondenten meer dan 5 bedraagt.

2 Opzet van het loopbaanonderzoek

2.1 Verloop van het veldwerk en respons

In 2011 hebben 9.684 deelnemers van het groene mbo hun diploma behaald. Van hen hebben 570 deelgenomen aan het intredeonderzoek eind 2012. Deze gediplomeerden zijn in oktober 2014 opnieuw benaderd voor deelname aan de loopbaanmeting/internetenquête. In totaal hebben 181 (32%) van hen gerespondeerd.

2.2 Samenstelling van de onderzoekspopulatie

Overzicht 2.1 laat zien dat de responsgroep van de loopbaanmeting uit 2014 - qua intredepositie - weinig afwijkt van de responsgroep uit de intredemeting van 2012. Er is wat dit betreft geen selectieve groep die respondeert.
De resultaten van een responsgroep zijn representatief als de groep een afspiegeling is van de totale populatie. De verdeling van de responsgroep (n=181) is voor de variabelen geslacht, leerweg en opleidingsniveau vergeleken met de totale populatie mbo groen gediplomeerden (n=9.684) en de representativiteit is getoetst met de Chikwadraattoets (95%-betrouwbaarheidsniveau) (zie overzicht 2.2). Er blijkt geen significant verschil voor het kenmerk geslacht te zijn. Wel zijn er verschillen wat betreft leerweg en opleidingsniveau. Er is sprake van een oververtegenwoordiging van BOL en niveau 4 en van een ondervertegenwoordiging van BBL en in mindere mate ook van niveau 1 en 2. De uitkomsten van het onderzoek dienen in het licht van deze uitkomsten te worden geïnterpreteerd.
Voor een gedetailleerde samenstelling van de onderzoekspopulatie van de meting eind 2014, weergegeven naar een aantal opleidings- en persoonskenmerken, wordt verwezen naar de overzichten 2.3, 2.4 en 2.5 in de bijlage.

Er zijn geen specifieke aanwijzingen die de validiteit[6] en betrouwbaarheid[7] van de onderzoeksresultaten bestrijden. In dit onderzoek wordt daarom van uitgegaan dat de resultaten valide en betrouwbaar zijn en dat geldige uitspraken gedaan kunnen worden over de onderzoekspopulatie.

6 Validiteit: wordt er gemeten wat gemeten moet worden?
7 Betrouwbaarheid: levert het onderzoek dezelfde resultaten bij een herhaling van de meting?

Overzicht 2.1 – Intredepositie in 2012 van responsgroepen loopbaanmeting (2014) en intredemeting (2012)

	Responsgroep Loopbaanmeting 2014		Responsgroep Intredemeting 2012	
Intredepositie tijdens meting 2012				
a. Betaalde baan (≥12 uur per week)	96	54%	323	58%
b. Werkloos[8]	11	6%	34	6%
c. Studerend (voltijds)	51	29%	123	22%
d. Betaalde baan (kleine baan / uren per week onbekend)	18	10%	65	12%
e. Overig	2	1%	11	2%
Totaal (n=100%)	**178**	**100%**	**556**	**100%**
Missing	3		14	

Overzicht 2.2 – Respons en populatie: representativiteit

	Responsgroep Loopbaanmeting 2014		Totale populatie Cohort gediplomeerden 2011	
Man	90	50%	5.400	56%
Vrouw	91	50%	4.284	44%
BOL	125	69%	4.815	50%
BBL	56	31%	4.869	50%
Niveau 1	20	11%	1.830	19%
Niveau 2	33	18%	2.565	26%
Niveau 3	38	21%	2.399	25%
Niveau 4	90	50%	2.890	30%
Totaal	**181**	**100%**	**9.684**	**100%**

In het tweede deel van het rapport staat de *situatie anno 2014* van de werkenden (≥12 uur per week) en voltijds studerenden centraal. De *loopbaanontwikkeling tussen 2012 en 2014* wordt in het derde deel in beeld gebracht aan de hand van de zogenoemde loopbaanpatronen. In dat deel worden tot de werkenden zowel diegenen met een betaalde baan van minimaal 12 uur per week gerekend als diegenen waarvan niet bekend is hoeveel uur ze werken. Van de laatstgenoemde categorie werkenden wordt aangenomen dat ze minimaal 12 uur per week betaald werk uitvoeren. Respondenten waarvan zeker is dat ze minder dan 12 uur per week werken, worden in zowel deel II als deel III *niet* tot de werkenden gerekend.

8 Dit is het percentage werklozen van de gehele onderzoekspopulatie en niet van de beroepsbevolking. Dit is dus niet het officiële werkloosheidspercentage conform definitie van het CBS.

Deel II – Loopbaanpositie drieënhalf jaar na diplomering

Dit *tweede deel* van het rapport heeft primair betrekking op loopbaanposities van mbo groen gediplomeerden drieënhalf jaar na afstuderen.
In hoofdstuk 3 wordt de groep werkenden beschreven: degenen die in 2014 een betaalde baan van minstens 12 uur per week hebben. Daarna wordt in hoofdstuk 4 ingegaan op de groep studerenden: de mbo'ers groen die in 2014 een vervolgopleiding in voltijds verband volgen.
Voorts wordt in hoofdstuk 5 ingegaan op de vraag hoe mbo groen gediplomeerden – werkenden en studerenden – in 2014 hun gevolgde mbo groen opleiding waarderen. Aan het einde van elke paragraaf worden de belangrijkste resultaten aangaande de loopbaanpositie in 2014 op geaggregeerd niveau vergeleken met die van de intredepositie eind 2012.

In overzicht 3.0 zijn intrede- en loopbaanpositie van de onderzoeksgroep vergeleken. De werkloosheid is toegenomen van 10,4 naar 12,8 procent. Daarnaast is het aandeel studerenden afgenomen en het aandeel werkenden toegenomen.

Overzicht 3.0 – Respondenten loopbaanmeting 2014: hun intredepositie in 2012 en loopbaanpositie 2014

	Intredepositie in 2012	Loopbaanpositie in 2014
Positie		
a. Betaalde baan (≥12 uur per week)	54%	60%
b. Werkloos[9]	6%	9%
	(10,4%)	(12,8%)
c. Studerend (voltijds)	29%	22%
d. Betaalde baan (kleine baan / aantal uren per week onbekend)	10%	7%
e. Overig	1%	1%
Totaal onderzoekspopulatie 2014	**n=178 (missing n=3)**	**n=181**

9 Tussen haakjes is het officiële werkloosheidspercentage conform definitie van het CBS weergegeven. Dit is het aantal werklozen ten opzichte van de beroepsbevolking. In 2014 behoort 69 procent van de onderzoekspopulatie tot de beroepsbevolking (125 van 181), 12,8 procent hiervan is werkloos (16 van 125), 87 procent heeft een betaalde baan.

3 Werkenden in 2014

Dit hoofdstuk gaat over de *werkenden*, dat wil zeggen de mbo groen gediplomeerden die ten tijde van het onderzoek – dus circa drieënhalf jaar na diplomering – minimaal 12 uur per week betaald werk hebben en die niet voltijds studeren[10]. Gediplomeerden die zowel een vervolgopleiding volgen alsook minstens 12 uur per week werken, vallen onder de werkenden in het geval zij aangeven zichzelf niet primair als (voltijds) studerende te zien.

109 gediplomeerden kunnen in 2014 tot de werkenden gerekend worden (zijnde 60% van de respondenten). Overzicht 3.1 in de bijlage beschrijft de opleidingskenmerken van deze groep. In paragraaf 3.1 worden hun functies beschreven. Daarna volgt in paragraaf 3.2 een beschrijving van de aansluiting tussen de functies en de gevolgde mbo groen opleiding. Bij het thema arbeidsmarktdiscrepanties wordt tevens naar de werkloosheid gekeken.

3.1 Functies van werkenden in 2014

Overzicht 3.2 geeft een overzicht van de sectoren, branches, domeinen, soorten functies en kenmerken van functies waarin werkende mbo groen gediplomeerden zijn terechtgekomen. In de subparagrafen wordt daar per onderdeel nader op ingegaan.

Overzicht 3.2 – Functies van werkenden in 2014: 3,5 jaar na diplomering mbo groen (n=109)

	2014
Sectoren	
• Landbouw, bosbouw en visserij	15%
• Industrie	17%
• Groot- en detailhandel, reparatie van auto's	17%
• Advisering, onderzoek en overige specialistische zakelijke dienstverlening	9%
• Verhuur van roerende goederen en overige zakelijke dienstverlening	17%
• Overig	26%
Werkzaam in groene functie/ sector	
• Werkzaam in een groene functie	69%
• Werkzaam in de groene sector	73%
Waarvan in de groene domeinen	
o Voedsel	8%
o Recreatiedieren	14%
o Productiedieren	6%
o Plant	5%
o Grond, infra en loonwerk	4%
o Bloemen en groen detailhandel	7%
o Groene ruimte, natuur, milieu en recreatie	28%
o Overige groene domeinen	3%

10 Conform de ROA-definitie in de Bve-monitor.

Overzicht 3.2 (vervolg) – Functies van werkenden in 2014: 3,5 jaar na diplomering mbo groen (n=109)

	2014
Beroepsniveau	
• Elementaire beroepen	5%
• Lagere beroepen	41%
• Middelbare beroepen	53%
• Hogere/wetenschappelijke beroepen	1%
Uitvoeringsniveau werkzaamheden	
• Assisteren/onder begeleiding uitvoeren	17%
• Zelfstandig uitvoeren	64%
• Coördineren/leidinggeven	19%
Aanstelling	
• Vaste aanstelling	57%
• Tijdelijke aanstelling met uitzicht op vaste baan	23%
• Tijdelijke aanstelling zonder uitzicht op vaste baan	10%
• N.v.t.	10%
Dienstverband	
• Loondienst	80%
• Leer-arbeidsovereenkomst	2%
• Uitzendkracht / oproepkracht	9%
• Zelfstandige / freelancer	4%
• Meewerkend gezinslid	4%
• Ander dienstverband	2%
Arbeidsuren en loon	
• Arbeidsuren per week (gemiddeld)	35,8
• Bruto uurloon (gemiddeld)	€ 11,07
• Bruto maandloon (gemiddeld)	€ 1.645
Omvang bedrijf	
• 1 persoon	6%
• 2-9 personen	24%
• 10-24 personen	11%
• 25-49 personen	6%
• 50-99 personen	3%
• 100-249 personen	6%
• 250-999 personen	20%
• ≥ 1000 personen	25%
Tevredenheid met functie	
• Tevreden	70%
• Ontevreden	10%

3.1.1 Arbeidsmarktsegmenten

Sectoren en branches

De functies van de mbo groen gediplomeerden bevinden zich ruim drie jaar na diplomering in een grote diversiteit van sectoren en branches (zie overzichten 3.2 en 3.3 in de bijlage). Driekwart van de gediplomeerden werkt in een van de vijf onderstaande sectoren (volgens CBS classificatie, SBI 2008).

- *Industrie:* 17 procent werkt hier, waarbij het voor een groot deel werkenden in de sociale werkvoorziening betreft (11%).
- *Groot- en detailhandel, reparatie van auto's:* 17 procent heeft hier een baan. 7 procent werkt bij winkels in bloemen en planten, tuincentra en dierenwinkels.
- *Verhuur van roerende goederen en overige zakelijke dienstverlening:* Eveneens 17 procent van de werkenden heeft hier een baan, bijna allen werken in de landschapsverzorging.
- *Landbouw, bosbouw en visserij:* hier werkt 15 procent, in de teelt van sierplanten (6%), van gewassen (3%), het fokken en houden van dieren (2%) of in de dienstverlening voor de landbouw (5%).
- *Advisering, onderzoek en overige specialistische zakelijke dienstverlening:* 9 procent heeft een baan gevonden in deze sector en zij werken onder andere in de veterinaire dienstverlening (6%).

Het overige kwart van de gediplomeerden heeft zich ruim drie jaar na afstuderen verspreid over de diverse andere sectoren en branches, onder andere in de gezondheid- en welzijnszorg (6%), bij overheidsdiensten (6%) en bij cultuur, sport en recreatie (6% en grotendeels 'groen' gerelateerd).

Groene sector en domeinen

Wat zijn groene domeinen?

Groene domeinen zijn het best te omschrijven als sectordoorsnijdende segmenten op de arbeidsmarkt. Het is een vorm van sector- of branche-indeling die gebaseerd is op de indeling die Aequor hanteert (deze indeling is overigens bijna identiek aan die van de opleidingsrichtingen). In dit rapport worden zes groene domeinen onderscheiden:

- *Voedsel:* het betreft productie-, handels- en serviceactiviteiten, evenals de voedingsmiddelenindustrie.
  Het domein Voedsel bevindt zich vooral in de sector Industrie (C), en doorkruist ook de sectoren Groot- en detailhandel (G) en de Landbouw, bosbouw en visserij (A).
- *Dier (productiedieren en recreatiedieren):* dit domein omvat (de activiteiten rondom) de veehouderij, gezelschapsdieren, paardensport, dierenartsenpraktijken, dierverzorging en proefdierbedrijven.
  Het domein Dier doorkruist de sectoren Advisering, onderzoek en overige specialistische zakelijke dienstverlening (M, veterinaire dienstverlening), Landbouw, bosbouw en visserij (A) en Cultuur, sport en recreatie (R).
- *Plant:* omvat de plantenteelt (open en bedekte teelt), groothandel en veiling, biologisch dynamisch bedrijf en landbouwbedrijven. Domein Plant bevindt zich vooral in de sector Landbouw, bosbouw en visserij (A).
- *Grond, infra en loonwerk:* dit domein omvat de werkzaamheden met groot materieel en grote machines in agrarische bedrijven en openbaar groen (agrarisch loonwerk, cultuurtechnisch loonwerk en/of grondverzet).

Het domein Groen, grond en infra doorkruist vooral de sectoren Landbouw, bosbouw en visserij (A) en Bouwnijverheid (F).

- *Bloemen en groene detailhandel:* dit domein bestaat uit de bloemendetailhandel en de groen- en tuincentra en bevindt zich voornamelijk in de sector Groot- en detailhandel (G).
- *Groene ruimte, natuur, milieu en recreatie:* dit zijn de hoveniersbedrijven, groenvoorzieningsbedrijven, bos- en natuurbeheer, overig milieubeheer en recreatie.
  Dit domein bevindt zich met name in de sector Verhuur van roerende goederen en overige zakelijke dienstverlening (N, branche landschapsverzorging), en doorkruist ook de sectoren Openbaar bestuur en overheidsdiensten (O) en Industrie (C) (sociale werkvoorziening).

Bijna driekwart van de werkenden geeft aan in de *groene sector* werkzaam te zijn. Zij werken met name in de domeinen 'Groene ruimte, natuur, milieu en recreatie' (28%) en 'Dier' (recreatiedieren 14% en productiedieren 6%).
Hen is tevens gevraagd naar een toename van de multifunctionaliteit in deze sector. Een derde van deze werkenden (26 van 80) geeft aan dat het bedrijf – waar zij werkzaam zijn – haar kernactiviteiten heeft uitgebreid met al dan niet aanverwante economische activiteiten. Overzicht 3.4 laat zien op welke gebieden de uitbreiding van activiteiten betrekking heeft.

Overzicht 3.4 – Van traditioneel naar multifunctioneel: uitbreiding van bedrijfsactiviteiten door bedrijven in de groene sector

Economische activiteiten	Aantal	%
Zorg (bijv. Zorgboerderij)	7	27%
Welzijn, gezondheid, lifestyle en wellness	5	19%
Agrarisch natuurbeheer, landschapsbeheer	5	19%
Horeca	4	15%
Recreatie en toerisme	2	8%
(Alternatieve) energievoorziening	2	8%
Educatie	1	4%
Boerderijverkoop	1	4%
Kinderopvang	-	-
Overige activiteiten	12	46%
Aantal respondenten	**26** [1]	**100%**

1. Respondenten konden meerdere antwoorden aangeven. 26 respondenten hebben 39 antwoorden gegeven.

3.1.2 Functiekenmerken

Beroepsniveau en beroepsgroepen
De werkenden hebben in het onderzoek aangegeven welke functie zij bekleden. De functies zijn ingedeeld in beroepsniveaus en nader uitgesplitst in beroepsgroepen (volgens de CBS classificatie, SBC 92). Overzicht 3.5 (in de bijlage) laat zien op welke beroepsniveaus en in welke beroepsgroepen de gediplomeerden ruim drie jaar na afstuderen werken. Zij zijn vooral werkzaam in de zogenaamde middelbare (53%) en lagere beroepen (41%).

- Bij de middelbare beroepen betreft het met name de volgende beroepsgroepen:
  - commercieel agrarische beroepen (19%), waaronder bedrijfshoofden van kleine hoveniersbedrijven (9%), tuinbouw bedrijven (6%);
  - (technisch) agrarische beroepen (10%), zoals opzichters plantsoenendienst/tuinonderhoud (6%);
  - dierenartsassistenten (6%).
- In de lagere beroepen betreft het vooral:
  - agrarische beroepen (18%), zoals arbeider groen- of terreinverzorging (9%) of arbeider tuinbouw (4%);
  - verkoopberoepen (12%), waaronder bloemschikker/-verkopers (5%).

Uitvoeringsniveau werkzaamheden
Ongeveer driekwart van de mbo'ers groen voert de werkzaamheden van de functie zelfstandig uit. Verder heeft 19 procent een functie op coördinerend of leidinggevend niveau en voert 17 procent van de werkenden haar werkzaamheden onder begeleiding of assisterend uit.

Groene functies
Zeven op de tien gediplomeerden werken in een groene functie, voornamelijk in de groene sector (66% van de werkenden heeft een groene functie binnen de groene sector).
Degenen met een baan in de groene sector werken vaker in middelbare beroepen (60%) dan degenen die niet in de groene sector werken (34%). De laatsten werken bovendien vaker in elementaire beroepen (14%), een beroepsniveau dat nagenoeg niet voorkomt bij de werkenden in de groene sector (overzicht 3.6 in de bijlage).
In het groene domein 'Bloemen en groene detailhandel' wordt in vergelijking met andere groene domeinen vaker in lagere beroepen gewerkt.[11]

Andere kenmerken van de functie
Andere kenmerken van de totale groep werkenden zijn als volgt (zie ook overzicht 3.2):

- de meerderheid is tevreden over zijn functie (70%);
- de meesten hebben een vaste aanstelling (57%) of uitzicht op een vaste baan (23%), en werken in loondienst (80%);
- gemiddeld werkt men 35,8 uren per week, verdient men €1.645 euro per maand (bruto) en bedraagt het gemiddelde bruto uurloon €11,07;
- wat de omvang van het bedrijf betreft werken de mbo groen gediplomeerden bij een verscheidenheid aan bedrijven. 30 procent werkt bij kleine bedrijven met minder dan 10 medewerkers. 20 procent werkt in een bedrijf van 10 tot 100 personen. Een kwart werkt bij grote bedrijven met een omvang tussen 100 en 1000 personen. Nog eens een kwart werkt bij hele grote bedrijven met meer dan 1000 medewerkers.

11 Rekening houdende met het geringe aantal werkenden.

Vergelijking arbeidsmarktsegmenten en functie huidige loopbaanpositie in 2014 en intredepositie in 2012

In het derde deel van dit rapport wordt beschreven hoe de *individuele loopbanen* van de gediplomeerden zich hebben ontwikkeld tussen 2012 en 2014. De overzichten 3.6a en 3.6b (in de bijlage) laten voor de werkenden op *geaggregeerd niveau* zien in hoeverre de intredepositie in 2012 en de loopbaanpositie in 2014 van elkaar verschillen.

Op beide momenten werken de gediplomeerden van dit cohort in vergelijkbare sectoren. Het beroepsniveau van de werkenden is in de twee tussenliggende jaren gestegen. In 2014 zijn de gediplomeerden verhoudingsgewijs vaker werkzaam in middelbare beroepen en minder vaak in elementaire beroepen dan in 2012.

De mbo groen gediplomeerden zijn gemiddeld meer uren per week gaan werken (van 30,7 naar 35,8 uren per week). Het gemiddelde bruto maandloon ligt daarmee ook hoger (van € 1.354 naar € 1.645).

De werkenden zijn in 2014 iets meer tevreden met hun functie dan twee jaar eerder (van 63% naar 70%).

Overzicht 3.6a – Werkenden 2014: ontwikkeling beroepsniveau

	2012	2014
Beroepsniveau		
• Elementaire beroepen	13%	5%
• Lagere beroepen	41%	41%
• Middelbare beroepen	44%	53%
• Hogere beroepen	2%	1%
Totaal werkenden 2014	**n=93 (missing n=16)**	**n=109**

3.2 De aansluiting tussen functies en mbo groen

In het voorgaande stond de vraag centraal in welke sectoren en wat voor beroepen de mbo groen gediplomeerden werken. In deze paragraaf wordt nagegaan in hoeverre het werk aansluit op de gevolgde mbo groen opleiding.

3.2.1 De aansluiting in het algemeen

Overzicht 3.7 – Oordeel over aansluiting mbo groen opleiding → functie

	Werkzaam in groene functie	Werkzaam in niet-groene functie	Totaal
Oordeel over aansluiting in het algemeen			
• Goed	30%	6%	23%
• Voldoende	48%	36%	44%
• Matig	12%	21%	15%
• Slecht	10%	36%	18%
Totaal werkenden	**n=73**	**n=33**	**n=106**

Twee derde van de werkenden vindt dat de gevolgde opleiding over het algemeen voldoende of goed aansluit op de huidige functie. Volgens 18 procent van de werkenden is er sprake van een slechte aansluiting.
Gediplomeerden in een groene functie zijn duidelijk positiever over de aansluiting (78%) dan degenen die niet in een groene functie werken (42%).
Mbo'ers groen met een opleiding in de richtingen 'Dier recreatie sport en gezelschap' en 'Dierverzorging algemeen' zijn het minst positief (overzicht 3.8)

Overzicht 3.8 – Oordeel over aansluiting mbo groen opleiding → functie; naar opleidingsrichting

	Oordeel over aansluiting in het algemeen				
Opleidingsrichting	Goed	Voldoende	Matig	Slecht	Totaal (n=100%)
Voeding	20%	80%	-	-	5
Dierverzorging algemeen	-	50%	33%	17%	6
Dier: productie	20%	40%	20%	20%	5
Dier: recreatie, sport en gezelschap	14%	36%	14%	36%	22
Dierenartsassistent	33%	33%	-	33%	9
Plant	44%	44%	11%	-	9
Natuur, groene ruimte en toezicht leefomgeving	17%	57%	17%	9%	35
Bloem, groene detailhandel en design	30%	30%	10%	30%	10
AKA Voeding en leefomgeving	50%	17%	33%	-	6
Totaal	**22%**	**45%**	**15%**	**18%**	**107**

Vergelijking aansluitingsoordeel huidige loopbaanpositie in 2014 en intredepositie in 2012
Wanneer voor de gehele groep werkenden het huidige aansluitingsoordeel wordt vergeleken met het oordeel van twee jaar geleden, blijkt de aansluiting tussen de gevolgde opleiding en de functie in 2014 over het algemeen minder goed te worden beoordeeld (zie overzicht 3.8a).

Overzicht 3.8a – Werkenden 2014: ontwikkeling oordeel aansluiting opleiding met functie

	2012	2014
Oordeel over aansluiting tussen opleiding en functie		
• Goed	35%	22%
• Voldoende	42%	45%
• Matig	9%	15%
• Slecht	14%	18%
Totaal werkenden 2014	**n=93**	**n=107**

3.2.2 Arbeidsmarktdiscrepanties: werkloosheid en de match naar richting en niveau

Werkloosheid en de match tussen functie en opleiding (naar niveau en richting) zijn samen indicatief voor eventuele discrepanties tussen vraag en aanbod naar arbeid, zogenoemde arbeidsmarktdiscrepanties.

In 2014, circa drieënhalf jaar na diplomering, is 12,8 procent van de mbo groen gediplomeerden die tot de beroepsbevolking hoort, werkloos[12].

Gediplomeerden hebben een *'passende match'* als zij terechtkomen in een functie waarvoor de eigen of verwante opleidingsrichting én het eigen of een hoger opleidingsniveau door de werkgever wordt vereist. In 2014 is daar bij ruim twee derde van de werkenden sprake van. Bij het grootste deel (82%) van de gediplomeerden met een groene functie is er sprake van een passende match.
Aan de andere kant van het spectrum bevinden zich de gediplomeerden bij wie sprake is van '*geen match*'. In 2014 heeft 8 procent van de werkenden een functie waarvoor èn een andere dan de eigen opleidingsrichting èn een lager opleidingsniveau nodig is. Bij 18 procent van gediplomeerden die niet in een groene functie werken is er geen match.
Er is sprake van *richtingsdiscrepantie* als de functie en opleiding qua niveau wel passend zijn, maar als een andere dan de eigen opleidingsrichting door de werkgever wordt vereist. Dit geld in 2014 voor 17 procent van alle werkenden. In het bijzonder natuurlijk voor hen die niet in een groene functie werken: 41 procent.[13]
Van *niveaudiscrepantie* is sprake als de functie en opleiding qua richting wel passend zijn, maar dat het benodigde opleidingsniveau lager is dan die van de gevolgde opleiding. Het betreft 7 procent van alle werkenden, waarbij er nauwelijks tot geen verschil is tussen degenen met en zonder een groene functie.

Er is sprake van *horizontale match* als de vereiste richting van de huidige functie overeenkomt met de opleidingsrichting.[14] Overzicht 3.9 laat zien dat dit voor driekwart van de werkenden het geval is. Voor een kwart van de werkenden is de vereiste richting van de huidige functie dus een andere dan waarvoor opgeleid (horizontale mismatch*).* Een groot deel van degenen die niet in de richting werken waarvoor ze zijn opgeleid (n=33), geeft als voornaamste reden aan dat er te weinig werk was in het eigen vakgebied (n=15).
Bij 84 procent van de werkenden bevindt de functie zich minimaal op hetzelfde niveau als waarvoor in mbo groen opgeleid en is sprake van *verticale match*.[15] Bij 16% procent van de werkenden is dus sprake van een verticale mismatch; hun functie bevindt zich op een lager niveau dan waarop ze zijn opgeleid.

12 In 2012, anderhalf jaar na diplomering, was 6,1 procent van de respondenten van deze loopbaanmeting werkloos. Zie hiervoor overzicht 3.0.
13 Overigens geeft nog eens 41 procent van de gediplomeerden met een niet groene functie, aan dat zij in een functie werken die wat richting betreft wel aansluit.
14 In terminologie van het voorgaande betreft het de optelsom van 'passende match' en 'niveaudiscrepantie'
15 De optelsom van 'passende match' en 'richtingsdiscrepantie'

*Overzicht 3.9 – Match tussen mbo groen opleiding en functie**

	Werkzaam in groene functie	Werkzaam in niet-groene functie	Totaal
Match qua richting en niveau			
• Passende match (zelfde richting, minimaal zelfde niveau)	82%	35%	68%
• Richtingsdiscrepantie (andere richting, minimaal zelfde niveau)	5%	41%	17%
• Niveaudiscrepantie (zelfde richting, lager niveau)	8%	6%	7%
• Geen match (andere richting, lager niveau)	4%	18%	8%
• Horizontale match (zelfde richting)	91%	41%	75%
• Verticale match (minimaal zelfde niveau)	88%	76%	84%
Totaal werkenden	**n=74**	**n=34**	**n=108**
Totaal werklozen			**n=16**
Werkloosheidspercentage (% van beroepsbevolking)			**12,8%**

* Bij een niveaudiscrepantie, passende of horizontale match is de eigen of een aanverwante richting vereist. Bij richtingsdiscrepantie of geen match is een andere of geen specifieke richting voor de functie vereist.

Overzicht 3.10 geeft per opleidingsrichting het 'discrepantiespectrum' weer en tevens het werkloosheidspercentage. Een *passende match* komt het meest voor bij gediplomeerden van de opleidingsrichting 'Plant', 'Voeding', 'Dierenartsassistent' en 'Natuur, groene ruimte en toezicht leefomgeving'. Onder de gediplomeerden 'Dierenartsassistent' gaat de veelal passende match bij werkenden tevens gepaard met een hogere werkloosheid. [16]

Gediplomeerden met een opleiding in de richting 'Dier recreatie, sport en gezelschap', 'AKA Voeding en leefomgeving' en 'Bloem, groene detailhandel en design' werken het vaakst in een andere richting dan waarvoor ze opgeleid zijn, maar wel op hun eigen niveau (*richtingsdiscrepantie).* Deze laatste richting kent bovendien een hogere werkloosheid.

Niveaudiscrepantie komt het meest voor onder gediplomeerden van de opleidingsrichting 'Dier productie'; zij werken het vaakst op een lager niveau, maar wel binnen hun eigen richting.

Bij de gediplomeerden van 'Dierverzorging algemeen' komt het meeste voor dat er *geen match* is tussen de genoten opleiding en de functie. Bij deze richting is ook sprake van een hogere werkloosheid.

16 Wat betreft de werkloosheidscijfers dient er rekening gehouden te worden met geringe aantallen. Daarom worden de werkloosheidspercentages van andere opleidingen niet nader met elkaar vergeleken.

*Overzicht 3.10 – Match tussen mbo groen opleiding en functie naar opleidingsrichting**

	Match naar richting en niveau					Werkloosheid	
Opleidingsrichting	**passende match**	**richtings-discrepan-tie**	**Niveau-discrepan-tie**	**geen match**	Aantal werkenden (n=100%)	(% van beroepsbe-volking)	Aantal beroepsbe-volking
Voeding	80%	20%	-	-	5	0%	5
Dierverzorging algemeen	67%	-	-	33%	6	25%	8
Dier: productie	60%	20%	20%	-	5	0%	5
Dier: recreatie, sport en gezelschap	41%	32%	9%	18%	22	12%	25
Dierenartsassistent	78%	11%	-	11%	9	25%	12
Plant	89%	-	11%	-	9	0%	9
Natuur, groene ruimte en toezicht leefomgeving	76%	8%	11%	5%	37	12%	42
Bloem, groene detailhandel en design	60%	30%	10%	-	10	23%	13
AKA Voeding en leefomgeving	67%	33%	-	-	6	0%	6
Totaal	**67%**	**17%**	**8%**	**8%**	**109**	**12,8%**	**125**

* Bij een niveaudiscrepantie, passende of horizontale match is de eigen of een aanverwante richting vereist.
Bij richtingsdiscrepantie of geen match is een andere of geen specifieke richting voor de functie vereist.

Overzicht 3.11 (in de bijlage) maakt duidelijk dat de match tussen de gevolgde opleiding mbo groen en de functie ruim drie jaar na diplomering het vaakst passend is voor niveau 1, 2 en 3 gediplomeerden (81%, 81% en 73%). Bij iets meer dan de helft van de niveau 4 gediplomeerden is dat het geval. Bij gediplomeerden van niveau 4 is er duidelijk vaker sprake van richtingsdiscrepantie (24%).

Vergelijking match tijdens huidige loopbaanpositie in 2014 en intredepositie in 2012
Overzicht 3.11a laat de ontwikkeling tussen 2012 en 2014 van de match tussen opleiding en functie op geaggregeerd niveau zien. In 2014 hebben de werkenden een beter passende match, zowel qua richting als qua niveau.

*Overzicht 3.11a – Werkenden 2014: ontwikkeling match qua richting en niveau**

	2012	2014
Match qua richting en niveau		
• Passende match (zelfde richting, min. zelfde niveau)	48%	67%
• Richtingsdiscrepantie (andere richting, min. zelfde niveau)	14%	17%
• Niveaudiscrepantie (zelfde richting, lager niveau)	18%	8%
• Geen match (andere richting, lager niveau)	20%	8%
• Horizontale match (zelfde richting)	66%	75%
• Verticale match (minimaal zelfde niveau)	63%	83%
Totaal werkenden 2014	**n=91**	**n=109**

* Bij een niveaudiscrepantie, passende of horizontale match is de eigen of een aanverwante richting vereist.
Bij richtingsdiscrepantie of geen match is een andere of geen specifieke richting voor de functie vereist.

3.2.3 Toereikendheid van kennis en vaardigheden opgedaan in mbo groen opleiding

Aan de werkenden is gevraagd in welke mate bepaalde kennis en vaardigheden, die zij in de mbo groen opleiding hebben opgedaan, voor hun huidige functie toereikend zijn. Zie overzicht 3.12 (in de bijlage) voor de resultaten.

Er is sprake van een *tekortkoming* wanneer de kennis en vaardigheden niet toereikend zijn voor de functie. Meer dan een derde van de werkenden ervaart in de functie tekortkomingen betreffende:
- zelfstandig ondernemerschap (42%);
- vreemde talen (40%);
- inzicht in bedrijfsvoering (organisatorisch, financieel, administratief) (39%);
- inzicht in milieu- en veiligheidsvoorschriften (34%).

Mogelijke aanwijzingen voor *onderbenutting* of ‘overscholing’ / ’overkwalificatie’ zijn er wanneer kennis en vaardigheden als méér dan toereikend voor de huidige functie worden ervaren. Volgens minimaal een kwart van de werkenden betreft dit de aspecten:
- zelfstandigheid (34%);
- nauwkeurigheid, zorgvuldigheid (34%);
- werken in teamverband/samenwerken (31%);
- aandacht voor welzijn en zorg voor mens, plant en dier (29%);
- aanpassingsvermogen (28%);
- overdragen van kennis (27%);
- spreekvaardigheid (26%);
- initiatief, creativiteit (27%).

4 Studerenden in 2014

Met studerenden wordt in deze rapportage bedoeld de mbo groen gediplomeerden die in 2014 een voltijds vervolgopleiding volgen. Deze groep is per definitie gescheiden van de groep werkenden uit het vorige hoofdstuk.
In 2014 volgt 22 procent van de gediplomeerden een voltijds vervolgopleiding; het gaat om 40 studerenden.[17] De meeste studerenden zijn in de eerste anderhalf jaar na hun mbo groen opleiding met een vervolgstudie begonnen.

De studerenden hebben bijna allemaal een opleiding in de BOL gevolgd (98%) en voornamelijk op niveau 4 (70%). De groep betreft voor het grootste deel gediplomeerden van de opleidingsrichtingen ‘Natuur, groene ruimte en toezicht leefomgeving’ (25%), ‘Dier recreatie, sport en gezelschap’ (28%), ‘Bloem, groene detailhandel en design’ (18%) en ‘Dier productie’ (15%) (overzicht 4.1 in de bijlage).

Gediplomeerden van de opleidingsrichtingen ‘Dier recreatie, sport en gezelschap’ en ‘Bloem, groene detailhandel en design’ volgen relatief het vaakst een vervolgopleiding (overzicht 4.2 in de bijlage).

In paragraaf 4.1 wordt ingegaan op de type vervolgopleidingen welke de studerenden volgen. Vervolgens worden redenen voor het volgen van een vervolgopleiding besproken. Ook beschreven of de studerenden interesse hebben voor het werken in de groene sector (paragraaf 4.2). afsluitend komt in paragraaf 4.3 de aansluiting tussen de afgeronde mbo groen opleiding en de vervolgopleiding aan bod.

4.1 Vervolgopleidingen

Driekwart van de studerenden volgt een opleiding in het hbo, het overige kwart (op een uitzondering na) in het mbo. De studerenden in zowel hbo als mbo kiezen vaker voor een niet-groene dan een groene vervolgopleiding. In totaal studeert 60 procent verder in een niet-groene vervolgsopleiding (42% niet-groene hbo, 16% niet-groene mbo).

17 De betreffende gegevens zijn niet altijd van alle respondenten uit dit loopbaanpatroon bekend, de aantallen in de overzichten tellen daarom vaak op tot minder dan 40.

Overzicht 4.3 – Vervolgopleidingen van studerenden in 2014

Vervolgopleiding	Aantal	%
Mbo groen	3	8%
Mbo niet-groen	6	16%
Hbo groen	12	32%
Hbo niet-groen	16	42%
Wo groen	-	-
Wo niet-groen	1	3%
Totaal	**38 (2 missing)**	**100%**

4.2 Redenen voor volgen vervolgopleiding en interesse in groen

Studerenden kiezen vooral voor een vervolgopleiding omdat zij die opleiding interessant vinden (68%), ze denken een hoger opleidingsniveau aan te kunnen (50%), en/of de opleiding nodig achten voor het werk dat zij graag zouden willen doen (47%) (zie overzicht 4.4 in de bijlage).

Studerenden van niet-groene vervolgopleidingen (23 van 38) kiezen voornamelijk voor deze opleidingen vanwege de verwachte mogelijkheden op de arbeidsmarkt. Zij verwachten meer carrièremogelijkheden, meer kansen op het vinden van een baan, meer te verdienen en meer uitdaging (zie overzicht 4.5 in de bijlage). Dat wil niet zeggen dat zij met de keuze voor een niet-groene vervolgopleiding geen interesse meer hebben voor het werken in de groene sector. Overzicht 4.6 laat zien dat er ook onder een deel van deze studerenden daar wel degelijk nog interesse voor is. Voor hen lijkt juist de combinatie tussen de afgeronde groene mbo opleiding en de niet-groen vervolgopleiding interessant en mogelijkheden op de arbeidsmarkt te geven. Logischerwijs zijn studerenden die een groene vervolgopleiding volgen meer geïnteresseerd om in de groene sector te werken.

Overzicht 4.6 – Willen studerenden in 2014 na de studie in groene sector werken?

	In groene sector willen werken			
Type vervolgopleiding	Ja	Weet niet/ Geen voorkeur/ Misschien	Nee	n=100%
Mbo groen	-	67%	33%	3
Mbo niet-groen	17%	17%	67%	6
Hbo groen	75%	25%	-	12
Hbo niet-groen	6%	56%	38%	16
Wo niet-groen	-	100%	-	1
Totaal	**29%**	**42%**	**29%**	**38**

4.3 De aansluiting met mbo groen

Zes op de tien studerenden is negatief over de aansluiting tussen de afgeronde mbo groen opleiding en de vervolgopleiding, ze beoordelen deze als matig of slecht. Volgens een kwart van de studerenden is deze aansluiting voldoende, 16 procent vindt de aansluiting goed.
Overzicht 4.7 laat verder zien dat de aansluiting met groene vervolgonderwijs beduidend beter wordt beoordeeld dan de aansluiting met het niet-groene vervolgonderwijs.

Overzicht 4.7 – Aansluiting mbo groen opleiding en vervolgopleiding, naar type vervolgopleiding

	Aansluiting			
Bestemming	Goed	Voldoende	Matig of slecht	Totaal (n=100%)
Mbo groen	-	67%	33%	3
Mbo niet-groen	-	17%	83%	6
Hbo groen	33%	25%	42%	12
Hbo niet-groen	13%	19%	69%	16
Wo niet-groen	-	-	100%	1
Totaal	**16%**	**24%**	**61%**	**38**

Vergelijking oordeel studerenden over aansluiting in 2014 met oordeel in 2012
Overzicht 4.8 laat het oordeel van de studerenden zien die zowel in 2012 als in 2014 een vervolgopleiding volgden (32 studerenden). De groep was in 2012 positiever over de aansluiting tussen de mbo groen opleiding en de vervolgopleiding dan in 2014 (aandeel dat de aansluiting als goed of voldoende beoordeeld is gedaald van 55 procent naar 37 procent).

Overzicht 4.8 – Studerenden in 2012 en 2014: oordeel over aansluiting vervolgopleiding

Oordeel over aansluiting in het algemeen	2012	2014
• Goed	34%	20%
• Voldoende	21%	17%
• Matig of slecht	45%	63%
Totaal studerenden	**n=29**	**n=30**

5 Waardering van de mbo groen opleiding in 2014

In dit hoofdstuk staat de vraag centraal hoe de gediplomeerden (werkenden en doorstudeerders) alles overziend de mbo groen opleiding waarderen ruim drie jaar nadat zij die opleiding hebben voltooid.
In de eerste paragraaf wordt ingegaan op de vraag in hoeverre de genoten mbo groen opleiding een goede basis biedt voor het vervolgtraject na diplomering. In de tweede paragraaf volgt het algemene oordeel van de mbo groen gediplomeerden over hun opleiding aan de hand van de vraag of zij opnieuw voor de opleiding zouden kiezen.

5.1 Mbo groen als basis voor vervolgtrajecten

Overzicht 5.1 laat zien dat mbo groen gediplomeerden ruim drie jaar na afstuderen niet bijzonder positief zijn over de gevolgde mbo groen opleiding als *basis voor de start op de arbeidsmarkt*. Slechts een derde van de werkenden meent dat de opleiding hiervoor in tamelijk tot zeer sterke mate een goede basis biedt. Eveneens een derde meent dat de opleiding hiervoor weinig basis biedt.

Overzicht 5.1 – Mbo groen opleiding biedt goede basis voor vervolgtraject: percentage met oordeel in (tamelijk of zeer) sterke mate

Mbo groen biedt goede basis:	Totaal	Werkenden (≥ 12 uur per week)	Studerenden (voltijds)
• Om te starten op arbeidsmarkt	30%	33%	28%
• Om de loopbaan (verder) vorm te geven	42%	45%	38%
• Om kennis en vaardigheden verder te ontwikkelen	40%	44%	33%
Totaal (n max=100%)	**163**	**99**	**40**

De werkenden zijn positiever waar het gaat om de basis die de mbo groen opleiding legt voor het *vormgeven van de verdere loopbaan*. 45 procent meent dat de opleiding hiervoor in sterke mate een goede basis legt (23 procent meent dat de opleiding hiervoor weinig basis biedt). De werkenden zijn op dit punt iets positiever dan de studerenden (38%).

De werkenden zijn tevens positiever over de mate waarin de mbo groen opleiding een goede basis biedt om *kennis en vaardigheden verder te ontwikkelen*. 44 procent dat de opleiding hen hiervoor in sterke mate een goede basis heeft gegeven. Ook op dit punt zijn de werkenden positiever dan de studerenden (33%).

Zij die in de groene sector werken zijn duidelijk positiever over de mbo groen opleiding als basis voor vervolgtrajecten dan degenen die niet in deze sector werken (zie overzicht 5.2 in bijlage).

5.2 Algemeen oordeel over mbo groen: opnieuw voor mbo groen opleiding kiezen

Twee derde van de mbo groen gediplomeerden zou, achteraf gezien, opnieuw voor de gevolgde mbo groen opleiding kiezen. Een derde zou voor een andere opleiding kiezen en een klein deel zou achteraf gezien niet opnieuw gaan studeren.
Studerenden zouden vaker dan de werkenden een andere opleiding kiezen. Meer dan de helft van de studerenden volgt een niet-groene vervolgopleiding (zie overzicht 4.3). Een deel is mogelijk met de keuze voor een vervolgopleiding buiten het groen bewust een andere weg ingeslagen.

Overzicht 5.3 – Opnieuw voor gevolgde mbo groen opleiding kiezen

Opnieuw gevolgde mbo groen opleiding kiezen:	Totaal	Werkenden (≥ 12 uur per week)	Studerenden (voltijds)
• Ja	48%	52%	45%
• Ja, aan andere school	18%	20%	13%
• Nee, andere opleiding	32%	24%	43%
• Niet, helemaal niet gaan studeren	2%	4%	0%
Totaal (n max=100%)	**164**	**99**	**40**

Overzicht 5.4 (zie bijlage) laat zien dat gediplomeerden van de opleidingsrichtingen ‘Voeding’, ‘Dier productie’ en ‘Plant’ het meest positief terug kijken op hun keuze voor het mbo groen. Daarentegen zouden gediplomeerden van ‘Dierverzorging algemeen’ en in mindere mate ook gediplomeerden van de richtingen ‘Dierenartsassistent’ en ‘Bloem, groene detailhandel en design’ vaker voor een andere opleiding kiezen. Waarschijnlijk speelt de minder goede aansluiting onder gediplomeerden van deze richtingen een rol in de beoordeling van de opleiding. Er is sprake van een hogere werkloosheid (ook bij de intrede in 2012). Bovendien is voor de werkenden van ‘Dierverzorging algemeen’ vaker sprake van geen match en bij ‘Bloem, groene detailhandel en design’ is er relatief vaker sprake van richtingsdiscrepantie.

Vergelijking waardering mbo-groen opleiding in 2014 met 2012
Overzicht 5.5 laat op geaggregeerd niveau zien dat de gediplomeerden in 2014 het mbo groen minder positief waarderen dan in 2012, anderhalf jaar na het behalen van hun diploma.
Ondanks de verbeterde positie op de arbeidsmarkt (zie hoofdstuk 3) zijn de werkende mbo groen gediplomeerden minder positief over de mate waarin de opleiding een goede basis biedt op de arbeidsmarkt (45% → 33%). Minder positief zijn met name gediplomeerden van de opleidingsrichtingen ‘Dier recreatie sport en gezelschap’ (werken vooral buiten de eigen richting), ‘Bloem, groene detailhandel en design’ (werken vooral buiten de eigen richting en kennen een hogere werkloosheid) en ‘Dierenartsassistent’ (kennen vooral een hogere werkloosheid).
In tegenstelling tot het oordeel van de gehele groep mbo groen gediplomeerden neemt de spijt voor de opleidingskeuze bij het werkende deel niet toe; ongeveer een kwart geeft in 2012 en 2014 aan dat zij achteraf gezien niet opnieuw zouden kiezen voor de gevolgde opleiding. De in overzicht 5.5 geconstateerde toename van de spijt voor de keuze van de opleiding wordt dus vooral bij andere gediplomeerden dan de werkenden aangetroffen, zoals doorstudeerders en werklozen.

Overzicht 5.5 – Waardering mbo groen opleiding in 2012 en 2014

	2012	2014
Mbo groen biedt goede basis:		
• Om te starten op arbeidsmarkt	45%	30%
• Om kennis en vaardigheden verder te ontwikkelen	61%	40%
• Om de loopbaan (verder) vorm te geven	n.b.	42%
Opnieuw gevolgde mbo groen opleiding kiezen:		
• Ja	57%	48%
• Ja, aan andere school	14%	18%
• Nee, andere opleiding	21%	32%
• Niet, helemaal niet gaan studeren	8%	2%
Totaal (n max=100%)	**n=173**	**n=164**

Deel III – Loopbaanpatronen

In deel II lag de focus op de loopbaanpositie van de gediplomeerden op geaggregeerd niveau. In deel III wordt ingegaan op de centrale vraag hoe loopbanen van gediplomeerden uit 2011 zich tot en met 2014 ontwikkeld hebben. Het betreft de individuele loopbanen. De loopbaanpatronen van de mbo groen gediplomeerden worden in beeld gebracht door op individueel niveau de intredepositie, anderhalf jaar na afstuderen, te vergelijken met de positie drieënhalf jaar na afstuderen.
In hoofdstuk 6 worden typen loopbaanpatronen onderscheiden. Daarna wordt in hoofdstuk 7 elk type loopbaanpatroon nader beschreven.

6 Loopbaanpatronen: tussen intredepositie en loopbaanpositie

Een loopbaanpatroon is een samenvoeging van gelijke of gelijksoortige individuele loopbanen, in casu gelijke of gelijksoortige combinaties van de intredepositie in 2012 en de loopbaanpositie in 2014. Overzicht 6.1 (in de bijlage) laat gedetailleerd zien welke combinaties er zijn. Samentrekking van die combinaties leidt tot de volgende loopbaanpatronen:

1. van werk naar werk,
2. van studie naar studie,
3. van studie naar werk,
4. van werk naar studie,
5. overig.

Onder *werk* wordt in deze context verstaan: het hebben van een betaalde baan van minimaal 12 uur in de week (vergelijk hoofdstuk 3). Bij de beschrijving van de loopbaanpatronen wordt een respondent als werkende gezien indien:
a) bekend is dat deze minstens 12 uur per week betaald werk uitvoert of
b) redelijkerwijs aangenomen kan worden dat deze minstens 12 uur per week betaald werk uitvoert.
Dat laatste is het geval indien wel bekend is dat de respondent betaald werk uitvoert, maar het aantal wekelijkse arbeidsuren onbekend is en er geen andere aanwijzingen zijn (o.b.v. een variabele zoals maandloon) dat de respondent minder dan 12 uur per week werkt.
Respondenten waarvan zeker is dat zij een kleine baan hebben (<12 uur per week of bruto maandloon < € 300) worden *niet* tot de werkenden gerekend.

Met *studie* wordt in deze context een voltijds studie bedoeld. Een respondent die een voltijds studie volgt, wordt per definitie niet gezien als een werkende. Dat houdt in dat een respondent die naast een voltijds studie betaald werk heeft, altijd als studerende en nooit als werkende wordt gerekend. Een respondent die een studie volgt in deeltijd of duaal verband wordt niet gerekend tot de studerenden, en zal bij de werkenden horen indien deze minimaal 12 uur per week werkt.

Overzicht 6.2 laat zien hoe vaak de onderscheiden loopbaanpatronen voorkomen. Overzichten 6.3 en 6.4 (in de bijlage) beschrijven de loopbaanpatronen naar opleidings- en persoonskenmerken.

Overzicht 6.2 – Loopbaanpatronen (2012 → 2014) van mbo groen gediplomeerden uit 2011

Loopbaanpatroon (2012 → 2014):	Aantal	%
werk → werk	95	53%
studie → studie	32	18%
studie → werk	15	8%
werk → studie	7	4%
overig	29	16%
Totaal	**178**	**100%**

Van werk naar werk
Ruim de helft (53%) van de gediplomeerden heeft zowel in 2012 als in 2014 werk.
Dit patroon komt relatief vaker voor bij gediplomeerden:
- van de opleidingsrichtingen 'AKA Voeding en leefomgeving', 'Voeding', 'Plant' en 'Natuur, groene ruimte en toezicht leefomgeving';
- van niveau 1 en 3;
- van de BBL;
- bij mannen;
- in de leeftijdscategorieën boven de 30.

Gezien de ondervertegenwoordiging in de responsgroep van BBL'ers en gediplomeerden met een opleiding op niveau 1, is dit loopbaanpatroon mogelijk nog dominanter dan in dit onderzoek naar voren komt voor de gehele populatie mbo groen gediplomeerden.

Van studie naar studie
18 procent van de mbo'ers groen volgt op beide momenten in de loopbaan een voltijds studie. Het zijn voornamelijk gediplomeerden die met een vervolgopleiding zijn gestart en die nog niet hebben afgerond. Het patroon wordt relatief vaker aangetroffen bij:
- gediplomeerden met een opleiding 'Dier productie';
- gediplomeerden met een opleiding van niveau 4;
- gediplomeerden van de BOL;
- de leeftijdsgroepen tot 29 jaar.

Gezien de oververtegenwoordiging in de responsgroep van BOL'ers en gediplomeerden met een opleiding op niveau 4 is er mogelijk sprake van overschatting van het voorkomen van dit loopbaanpatroon binnen de gehele populatie mbo groen gediplomeerden.

Van studie naar werk
8 procent volgt in 2012 een studie en heeft in 2014 betaald werk. Zij hebben de vervolgopleiding afgerond of voortijdig verlaten.
Het patroon komt relatief meer voor bij gediplomeerden 'Bloem, groene detailhandel en design' en in de leeftijd tot en met 21 jaar.

Van werk naar studie
4 procent van de gediplomeerden heeft in 2012 werk (al dan niet in combinatie met een studie), maar volgt twee jaar later een studie. Het patroon komt bij gediplomeerden van verschillende opleidingsrichtingen voor, maar alleen bij gediplomeerden met een opleiding in de BOL en op niveau 3 en 4.

Overig

Ongeveer een zesde van de gediplomeerden heeft een loopbaanpatroon die tot de categorie ‘overig’ wordt gerekend. Zij kunnen niet tot de bovenstaande patronen gerekend worden, aangezien zij niet in beide jaren werk hebben (althans niet minimaal 12 uur per week) en/of een studie volgen.

Zij zijn dus op één of beide momenten werkloos, inactief/niet beschikbaar voor de arbeidsmarkt, arbeidsongeschikt, pensioen/vut, of werkend met een kleine baan. Het overgrote deel (23 van 29) is in 2012 en/of 2014 werkloos (zie overzicht 6.1 in de bijlage).

Het patroon is vooral zichtbaar bij gediplomeerden met een opleiding in de richtingen ‘Dierverzorging’ en ‘Dier recreatie, sport en gezelschap’, van niveau 2, bij vrouwen en in de leeftijdsgroepen tussen 24 en 39 jaar.

7 Typering van de loopbaanpatronen

In dit hoofdstuk wordt nader ingegaan op de loopbaanpatronen die in het vorige hoofdstuk zijn geïntroduceerd. Per patroon worden diverse kenmerken besproken.

7.1 Het loopbaanpatroon 'van werk naar werk'

95 mbo groen gediplomeerden zijn te typeren met het loopbaanpatroon van 'werk naar werk'. Circa een vijfde van hen heeft in de periode tussen diplomering en 2014 nog een vervolgopleiding gevolgd of is daar naast het werk nog mee bezig (zie overzicht 7.1 in de bijlage).

In deze paragraaf wordt de loopbaanstart zichtbaar gemaakt door de positie in 2014 te vergelijken met de intredepositie in 2012. Dit wordt gedaan aan de hand van:
a) de mobiliteit tussen sectoren en branches,
b) de ontwikkeling in de functie,
c) de ontwikkeling in de match tussen opleiding en functie en
d) de competentieontwikkeling tijdens de beroepsloopbaan.
Vervolgens wordt kort ingegaan op:
e) de ontwikkeling in het oordeel over de gevolgde opleiding; of zij opnieuw voor de mbo groen opleiding zouden kiezen.[18]

7.1.1 Sector- en branchemobiliteit

Voor de beschrijving van sectoren en onderliggende branches wordt in dit rapport de Standaard Bedrijfsindeling (SBI 2008) van het CBS gehanteerd.
De meeste werkenden (60%) zijn in 2014 in dezelfde branche werkzaam als in 2012. 7 procent is werkzaam in een andere branche, maar wel binnen dezelfde sector. Een derde van werkenden is werkzaam in een andere sector (en dus ook in een andere branche).

Overzicht 7.2 – Verandering van sector en branche (2012→ 2014)

	Aantal	%
Werkzaam in dezelfde branche (en sector)	52	60%
Verandering van branche binnen sector	6	7%
Verandering van sector (en branche)	28	33%
Totaal	**86**	**100%**

18 De betreffende gegevens zijn niet altijd van alle 95 respondenten uit dit loopbaanpatroon bekend, de aantallen in de overzichten tellen daarom vaak op tot minder dan 95.

Alle sectoren overziend blijkt dat de mbo groen gediplomeerden in beide jaren op geaggregeerd niveau in vergelijkbare sectoren werken. In zowel 2012 als 2014 worden de functies van de mbo groen gediplomeerden vooral aangetroffen in de sectoren:

- Landbouw, bosbouw en visserij;
- Industrie (sociale werkvoorziening);
- Verhuur van roerende goederen en overige zakelijke dienstverlening (o.a. landschapsverzorging);
- Groot- en detailhandel.

Op individueel niveau is echter een derde van de werkenden van sector veranderd. Overzicht 7.3a laat de mobiliteit, de in- en uitgaande migratiestromen, tussen sectoren zien aan de hand van veranderingen van de individuele mbo groen gediplomeerden.
Zo laat het overzicht zien dat er in de sector 'Landbouw, bosbouw en visserij' in 2012 11 gediplomeerden werkzaam zijn en dat het aantal in 2014 is gestegen tot 14. Tussen beide jaren zijn drie gediplomeerden na een baan in een andere sector nu werkzaam in deze sector (ingaande migratie). Geen van de gediplomeerden heeft de sector verlaten (uitgaande migratie). De netto migratie voor deze sector komt daarmee uit op drie.
In de individuele stromen tussen sectoren is geen duidelijk patroon te herkennen; de migratie tussen sectoren is divers. In overzicht 7.3b in de bijlage is de verandering van sector - de uitgaande migratie beschreven.

Overzicht 7.3a – Migratie tussen sectoren

		Migratie			
Sector (CBS-classificatie SBI 2008)	**2012**	*Uitgaand*	*Ingaand*	*Netto*	**2014**
Landbouw, bosbouw en visserij	11	0	3	3	14
Winning van delfstoffen	0	0	0	0	0
Industrie	17	-5	3	-2	15
Productie en distributie van en handel in elektriciteit, aardgas, stoom en gekoelde lucht	1	-1	0	-1	0
Winning en distributie van water; afval en afvalbeheer en sanering	0	0	0	0	0
Bouwnijverheid	1	0	0	0	1
Groot- en detailhandel, reparatie van auto's	10	-4	3	-1	9
Vervoer en opslag	2	-2	2	0	2
Logies-, maaltijd- en drankvoorziening	2	-1	1	0	2
Informatie en communicatie	0	0	0	0	0
Financiële instellingen	0	0	0	0	0
Verhuur van en handel in onroerend goed	0	0	0	0	0
Advisering, onderzoek en overige specialistische zakelijke dienstverlening	6	-1	2	1	7
Verhuur van roerende goederen en overige zakelijke dienstverlening	14	-3	7	4	18
Openbaar bestuur overheidsdiensten en verplichte verzekeringen	7	-2	1	-1	6
Onderwijs	1	-1	0	-1	0
Gezondheid- en welzijnszorg	7	-3	2	-1	6
Cultuur, sport en recreatie	6	-4	3	-1	5
Overige dienstverlening	1	-1	1	0	1
Huishoudens als werkgever, productie van goederen en diensten door huishoudens eigen gebruik	0	0	0	0	0
Extraterritoriale organisaties en lichamen	0	0	0	0	0
Totaal	**86**	**-28**	**28**	**0**	**86**

Werkzaam in de groene sector

Overzicht 7.4 geeft aan hoeveel gediplomeerden met dit loopbaanpatroon in de groene sector werken en of zij daar ook zijn blijven werken. Het gaat om de vergelijking tussen hun intredepositie en hun positie ruim drie jaar na diplomering.

78 procent van de gediplomeerden (n=66) met dit loopbaanpatroon geeft in 2012 aan in de groene sector te werken. Het overzicht laat zien het merendeel er in 2014 nog steeds werkt maar dat 14 procent van hen (n=9) de groene sector heeft verlaten.

22 procent van de gediplomeerden (n=19) met dit loopbaanpatroon is in 2012 niet werkzaam in de groene sector. Een groot deel werkt in 2014 nog steeds buiten de groene sector, maar 37 procent (n=7) van hen werkt wel in de groene sector.

Procentueel gezien komt de overstap van niet-groen naar groen vaker voor dan andersom (37% en 14%). Echter, de absolute aantallen laten een bijna even grote overstap zien (7 en 9). Hierdoor is het aandeel mbo groen gediplomeerden met dit loopbaanpatroon dat werkzaam is in de groene sector ongeveer gelijk gebleven met 78 procent in 2012 en naar 75 procent in 2014.

Respondenten geven diverse redenen gegeven waarom de overstap gemaakt wordt naar het niet-groen domein of juist naar het groene domein, zoals overzicht 7.5 in de bijlage laat zien.

Overzicht 7.4 – Mobiliteit tussen de groene en niet-groene sector, aantallen (n=85)

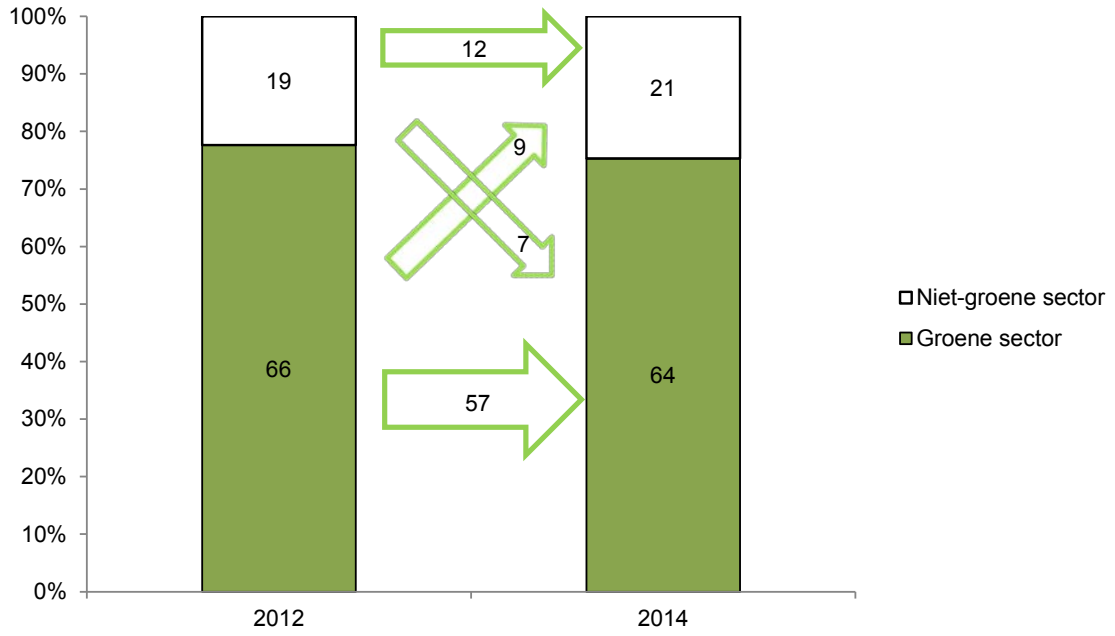

7.1.2 Ontwikkeling functiekenmerken

Beroepsniveau
Voor bepaling van beroepsniveau is gebruik gemaakt van de Standaard Beroepenclassificatie (SBC 92). Het gaat hier om een grove indeling: elementaire, lagere, middelbare en hogere beroepen.
Van de werkenden met dit loopbaanpatroon is tussen 2012 en 2014:

- 21 procent doorgegroeid naar een hoger beroepsniveau;
- 69 procent werkzaam op het zelfde beroepsniveau;
- 10 procent in 2014 op een lager beroepsniveau werkzaam dan in 2012.

Overzicht 7.6 laat met de pijlen de individuele wisselingen tussen 2012 en 2014 zien. De vet gemarkeerde cijfers geven aan dat de gediplomeerden op beide momenten op het zelfde beroepsniveau werkzaam zijn. Deze individuele wisselingen hebben tot gevolg dat de groep als geheel op een gemiddeld hoger beroepsniveau werkzaam is. In totaliteit zijn in 2014, in vergelijking met 2012, procentueel iets minder gediplomeerden in elementaire beroepen (11% → 5%) en iets meer gediplomeerden in middelbare (43% → 49%) beroepen werkzaam.

Overzicht 7.6 – Verandering van beroepsniveau (n=88)

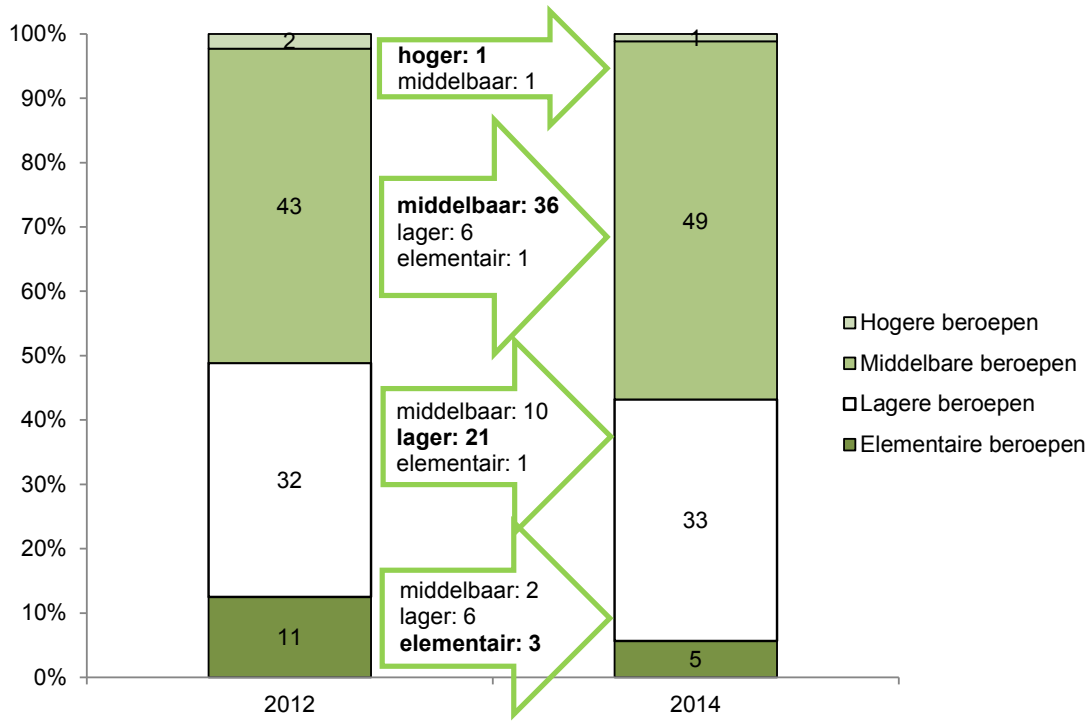

Beroepsgroep
De hiervoor besproken beroepsniveaus zijn nader uitgesplitst naar onderliggende beroepsgroepen. Een beroepsgroep is een verzameling van met elkaar inhoudelijk samenhangende beroepen op een bepaald beroepsniveau, bijvoorbeeld lagere technische beroepen en middelbare agrarische beroepen. 58 procent van de gediplomeerden werkt in 2014 in dezelfde beroeps-

groep als twee jaar eerder. 42 procent is van beroepsgroep veranderd; 20 procent is daarbij werkzaam in een beroep op een hoger niveau en 10 procent in een beroep op lager niveau (zie overzicht 7.7). Overzicht 7.8 (in de bijlage) laat van deze groep (n=37) de diverse individuele veranderingen zien.

Overzicht 7.7 – Verandering van beroepsgroep (2012 → 2014)

	Aantal	**%**
Zelfde beroepsgroep	51	58%
Andere beroepsgroep	37	42%
• *hoger beroepsniveau*	*18*	*20%*
• *zelfde beroepsniveau*	*10*	*11%*
• *lager beroepsniveau*	*9*	*10%*
Totaal	**88**	**100%**

Andere functiekenmerken

Overzicht 7.9 beschrijft de veranderingen voor een aantal functiekenmerken. Gedetailleerde informatie over de veranderingen in respectievelijk de omvang van het bedrijf, de aard van het dienstverband, het type aanstelling en het aantal arbeidsuren per week zijn opgenomen in de bijlage (overzichten 7.10 t/m 7.14).

Overzicht 7.9 – Verandering qua functiekenmerken (2012 → 2014)

	Aantal	**%**
Omvang bedrijf [19]		
• Geen verandering omvang bedrijf	46	56%
• Werkt in 2014 bij *kleiner* bedrijf	12	15%
• Werkt in 2014 bij *groter* bedrijf	24	29%
Dienstverband		
• Geen verandering dienstverband	63	76%
• Wel verandering dienstverband	20	24%
Aanstelling		
• Geen verandering aanstelling	56	69%
• Wel verandering aanstelling	25	31%
Arbeidsuren per week		
• Geen verandering aantal uren	32	43%
• Werkt in 2014 *minder* uren	13	17%
• Werkt in 2014 *meer* uren	30	40%
Maandinkomen		
• Geen verandering	6	12%
• In 2014 *lager* maandinkomen	10	20%
• In 2014 *hoger* maandinkomen	33	67%
Totaal (n max)	**83**	**100%**

19 Bij de (verandering van de) omvang van het bedrijf wordt uitgegaan van de volgende categorieën: 1 - 9 personen, 10 - 24 personen, 25 - 49 personen, 50 - 99 personen, 100 - 249 personen, 250 - 999 personen, 1000 personen of meer.

- Ruim de helft van de gediplomeerden werkt in 2014 in een bedrijf van ongeveer gelijke omvang als in 2012. 15 procent werkt inmiddels bij een kleiner bedrijf en 29 procent werkt nu bij een groter bedrijf dan in 2012.
- Driekwart van de werkenden heeft hetzelfde dienstverband. Degenen die een ander dienstverband hebben (24%) zijn vooral in, dan wel juist uit loondienst getreden.
  Op geaggregeerd niveau blijkt het aandeel gediplomeerden in loondienst te zijn gestegen (van 77% naar 82%) en het aandeel met een leer- en arbeidsovereenkomst te zijn gedaald (van 10% naar 2%).
- Drie op de tien werkenden heeft een andere aanstelling; 10 procent van de werkenden is van een tijdelijke naar een vaste aanstelling gegaan. Daarentegen heeft 10 procent in 2014 geen vaste aanstelling meer (6% heeft een tijdelijke aanstelling). In totaal is het aandeel werkenden met een vaste aanstelling tussen 2012 en 2014 gelijk gebleven met 63 procent.
- 43 procent van de gediplomeerden werkt in 2014 hetzelfde aantal uren per week als in 2012. Een groot deel van de werkenden (40%) is meer uren per week gaan werken. De helft van hen werkt 1 tot 5 uren per week meer. 17 procent is juist minder uren per week gaan werken.
  In totaliteit werkt men in 2014 gemiddeld 36,9 uren per week en dat is meer dan in 2012, toen het gemiddeld 33,4 uren per week was.
- Twee derde van de gediplomeerden is per maand meer gaan verdienen. Daarentegen is 20 procent minder gaan verdienen. Hoewel dat voor enkele gediplomeerden te verklaren is omdat zij ook minder uren zijn gaan werken, is voor deze gehele subgroep ook sprake van een daling van het gemiddelde bruto uurloon.
  Het totale gemiddelde bruto maandinkomen lag in 2012 op € 1.497 en in 2014 op € 1.762. Het gemiddelde bruto uurloon is gestegen van € 10,44 naar € 11,11.

7.1.3 Ontwikkeling in de aansluiting tussen opleiding en functie

Eerder in dit hoofdstuk is ingegaan op (veranderingen in) waar en het niveau waarop de mbo groen gediplomeerden werkzaam zijn. In deze paragraaf wordt besproken in hoeverre het arbeidsdomein en het -niveau aansluiten op de mbo groen opleiding en of daar veranderingen in zijn opgetreden. Het gaat er hier specifiek om of de door werkgevers vereiste richting en niveau van de intrede- en loopbaanfunctie overeenkomen met de gevolgde mbo-groen opleiding. Richting en niveau zijn samen indicatief voor mogelijke discrepanties tussen vraag en aanbod (zie hoofdstuk 3 voor een nadere beschrijving van arbeidsmarktdiscrepanties). Ook het oordeel van de gediplomeerden over de aansluiting komt in deze paragraaf aan bod.

De match tussen opleiding en functie
In totaal is er bij 57 procent van de werkenden iets veranderd in de match tussen opleiding en functie. Overzicht 7.15 laat zien of en welke veranderingen er zijn. De pijlen beschrijven het totaal aan *individuele ontwikkelingen*. Indien er geen verandering is, is dat met een vetgedrukte tekst aangegeven. Zo staat bij de bovenste pijl ‘niet-passend: 3’. Dat wil zeggen dat van de 13 werkenden die in 2012 een niet-passende match hadden, er 3 in 2014 nog steeds een niet-passende match hebben.

Overzicht 7.15 – Verandering match tussen mbo groen opleiding en functie (n=82)[20]

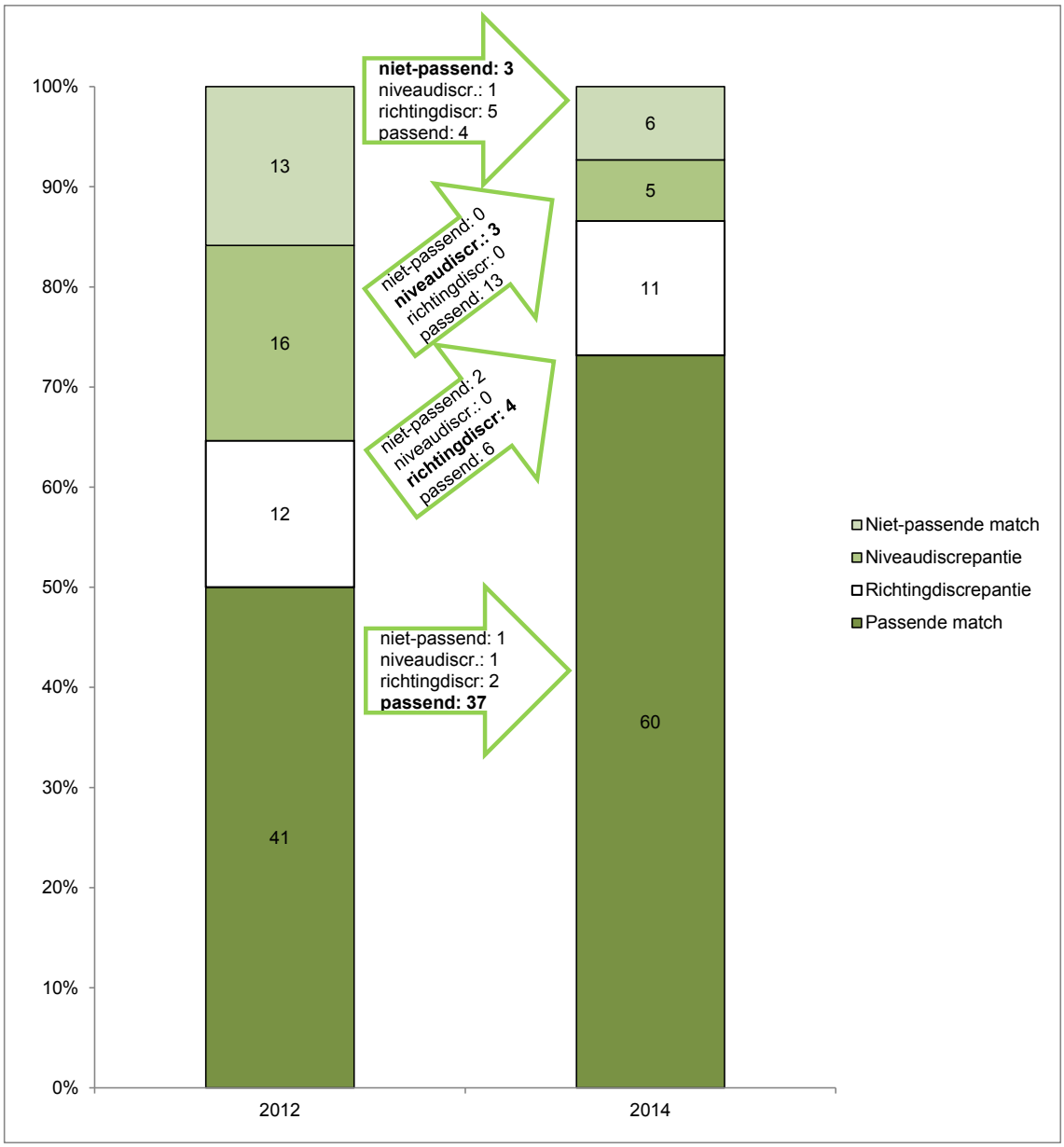

De volgende ontwikkelingen in de arbeidsmarktdiscrepanties zijn te zien:

- *Passende match: v*oor 28 procent van de werkenden is er in 2012 geen passende match, maar in 2014 wel. 5 procent heeft in 2012 wel een passende match maar in 2014 niet meer.[21] Door deze individuele veranderingen is voor de gehele groep werkenden het aandeel met een passende match toegenomen van 50 naar 73 procent.

20 Bij een niveaudiscrepantie, passende of horizontale match is de eigen of een aanverwante richting vereist. Bij richtingsdiscrepantie of geen match is een andere of geen specifieke richting voor de functie vereist.

21 28%=(4+13+6)/82, 5%=(1+1+2)/82

- *Niet-passende match*: voor de gehele groep werkenden is het aandeel met een functie buiten de eigen richting èn niet op het eigen niveau gedaald van 16 naar 7 procent.
- *Horizontale match* (zelfde richting = passende match + niveaudiscrepantie): een klein deel van de werkenden (4%) is in 2012 wel in de eigen of aanverwante richting werkzaam, maar in 2014 niet meer. Daartegenover is 13 procent van de werkenden in 2014 juist in deze richting werkzaam. Het aandeel werkenden dat werkt in de 'eigen' richting waarvoor opgeleid is daarmee in totaal toegenomen van 70 naar 79 procent. [22]
- *Verticale match* (minimaal zelfde niveau = passende match + richtingsdiscrepantie): een klein deel van de werkenden (5%) is in 2012 wel minimaal op het eigen niveau werkzaam, maar in 2014 niet meer. Daartegenover is 27 procent van de werkenden in 2014 juist wel op het eigen niveau werkzaam. Het aandeel werkenden met een functie waar minimaal het eigen opleidingsniveau voor is vereist, is daarmee in totaliteit gestegen van 65 naar 87 procent.[23]

Oordeel over de aansluiting

Ondanks dat de match tussen opleiding en functie over het algemeen is verbeterd, zijn de werkenden iets minder positief geworden over de door hen ervaren aansluiting tussen hun opleiding en hun functie (van 78 naar 70 procent). Positief wil zeggen dat het oordeel goed of voldoende is. Zes op tien is op beide momenten in de loopbaan positief over de aansluiting.

Overzicht 7.16 – Verandering oordeel aansluiting tussen mbo groen opleiding en functie (n=83)

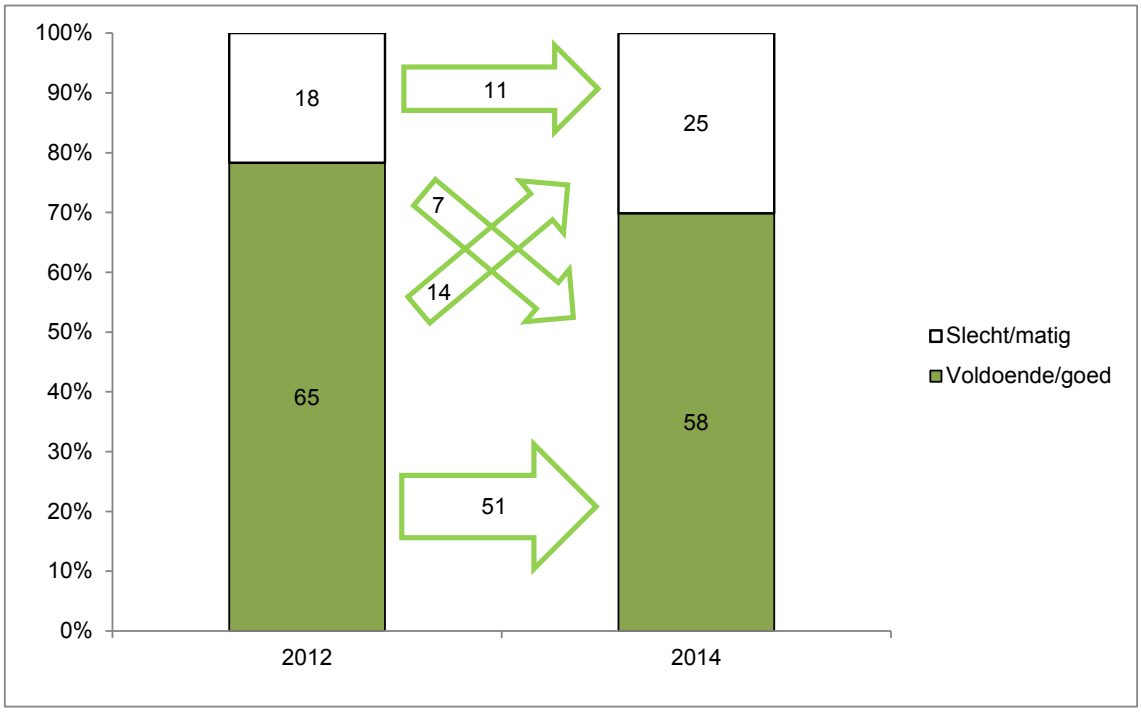

22 4% = (0+0+1+2)/82, 13% (1+4+0+6)/82, totale stijging van 9% = 13%-4%
23 5%=(2+0+1+1)/82, 27%=(5+4+0+13/82), totale stijging van 22%=27%-5%

In 2012 was 17 procent van de werkenden nog positief over de aansluiting tussen opleiding en functie, maar twee jaar later niet meer. Daarentegen is 8 procent nu wel positief en eerder in de loopbaan niet (zie overzicht 7.16).[24] Er zijn in de data geen aanwijzingen gevonden die deze veranderingen kunnen verklaren (zoals veranderingen aangaande beroepsniveau, match tussen opleiding en functie, werkzaam in groene functie of inkomen).

7.1.4 Competentieontwikkeling in de beroepsloopbaan

Mbo groen gediplomeerden die na hun opleiding gaan werken zijn niet per se uitgeleerd. Zij ontwikkelen op diverse manieren hun competenties, doen aan leven lang leren, al dan niet bewust in het teken van hun eigen employability. Overzicht 7.17 beschrijft hoe de gediplomeerden hier aan werken. Ongeveer twee derde werkt aan het vergroten van de eigen kennis en vaardigheden, denkt na over wat voor toekomstig werk zij willen doen en is bereid om scholing te volgen. Zij nemen echter wat minder vaak zelf initiatief tot scholing (41%).

Overzicht 7.17 – Werken aan leven lang leren (n=84)[*]

	Mate waarin stellingen kloppen	
Stellingen	Klopt niet	Klopt wel
• Ik werk aan het vergroten van mijn kennis en vaardigheden	11%	69%
• Ik denk na over wat voor werk ik over vijf jaar graag zou willen doen	16%	63%
• Ik ben bereid om scholingsactiviteiten te volgen	13%	64%
• Ik neem zelf initiatief om scholingsactiviteiten te volgen	34%	41%

* Schaal met antwoordcategorieën 1-2 klopt niet, 3 neutraal, 4-5 klopt wel

Ongeveer 40 tot 50 procent geeft aan dat hun werkgever hen voldoende stimuleert en mogelijkheden voor loopbaan- en competentieontwikkeling biedt bijvoorbeeld voor leren op de werkplek en om scholing/cursussen te volgen (zie overzicht 7.18).
Opgemerkt dient te worden dat een deel van de werkenden niet positief is over de inzet van hun werkgever op deze punten. Volgens ongeveer een kwart van de werkenden worden zij onvoldoende gestimuleerd of krijgen ze onvoldoende mogelijkheden voor leren op de werkplek. Meer dan een derde meent bovendien onvoldoende mogelijkheden voor scholing te krijgen.
Nadere analyse wijst uit dat gediplomeerden in middelbare beroepen en gediplomeerden met een passende match vaker aangeven dat de werkgever hen stimuleert en hen voldoende scholingsmogelijkheden biedt. Gediplomeerden met een passende en verticale match geven bovendien vaker dan andere gediplomeerden aan dat zijn voldoende mogelijkheden voor leren op de werkplek krijgen.
De constatering valt voor een deel samen met de mate waarin de werkenden carrièremogelijkheden zien. Volgens ongeveer een derde (38%) biedt de huidige functie weinig tot nauwelijks mogelijkheden. Een iets kleinere groep (33%) meent dat de huidige functie (heel) veel mogelijkheden biedt. Gediplomeerden met een passende en verticale match geven vaker dan anderen aan een functie met veel carrièremogelijkheden te hebben.

24 61%=(51/83), 17%=14/83, 8%=7/83.

*Overzicht 7.18 – Door werkgever geboden mogelijkheden voor leven lang leren (n=82)**

	Mate waarin stellingen kloppen	
Stellingen	Klopt niet	Klopt wel
• Mijn werkgever stimuleert mij in mijn loopbaan- en ontwikkelingsmogelijkheden	22%	41%
• Ik krijg door mijn werkgever voldoende mogelijkheden geboden voor leren op de werkplek	26%	49%
• Ik krijg door mijn werkgever voldoende mogelijkheden geboden om scholing / cursussen te volgen	36%	46%

* Schaal met antwoordcategorieën 1-2 klopt niet, 3 neutraal, 4-5 klopt wel

21 procent van de werkenden heeft in de drieënhalf jaar na diplomering van het mbo groen een vervolgopleiding gevolgd (en een deel is daar nog mee bezig). In dezelfde periode heeft 51 procent een cursus of bedrijfsopleiding gevolgd. Deze is in de meeste gevallen (79%) door de werkgever betaald, andere gevallen door de werkende zelf of zijn ouders (19%).
Het leren speelt zich in belangrijke mate tijdens het werk af. Overzicht 7.19 geeft aan dat het grootste deel van de werkenden (63%) het meest heeft geleerd van 'learning on the job' – leren door het werk zelf.

Overzicht 7.19 – Waar het meeste van geleerd?

	%
Learning on the job - leren door het werken zelf	63%
Cursussen / bedrijfsopleidingen	8%
Vervolgopleiding	7%
Coaching / begeleiding op het werk	6%
Vrijwilligerswerk	4%
Scholing in verband met re-integratie (bijv. in opdracht van UWV of de gemeente)	-
Anders	5%
Niet van toepassing, ben niet bezig met een loopbaan	7%
Totaal (n=100%)	**84**

7.1.5 Ontwikkeling waardering mbo groen

Wat is twee jaar later het oordeel van de mbo groen gediplomeerden over de door hun gevolgde opleiding? Zouden zij achteraf gezien opnieuw voor de opleiding kiezen? Overzicht 7.20 beschrijft het oordeel van de werkenden in 2012 en 2014. De gelijkblijvende oordelen zijn hierbij gearceerd. Driekwart heeft in 2014, in vergelijking met twee jaar daarvoor, nog hetzelfde oordeel over de mbo groen opleiding; dat wil zeggen hetzelfde antwoord op de vraag of zij achteraf gezien opnieuw voor de opleiding zouden kiezen.
17 procent van de gediplomeerden geeft in 2014 aan de opleiding niet opnieuw te willen volgen, terwijl zij dat in 2012 nog wel wilden. Daarentegen wil 8 procent van de gediplomeerden de opleiding juist wel weer volgen terwijl ze dat twee jaar eerder niet wilden.[25] In totaal geven in

25 17%=13%+4%, 8%=4%+4%

2014 minder werkenden in vergelijking met twee jaar eerder aan dat zij achteraf gezien opnieuw voor de opleiding zouden kiezen (van 78% naar 69%).

Overzicht 7.20 – Verandering oordeel over 'achteraf opnieuw kiezen voor mbo groen opleiding' (totaal n=77)[26]

	2014 *Opnieuw gevolgde mbo groen opleiding kiezen:*			
	Ja	Nee, andere opleiding	Nee, helemaal niet gaan studeren	**Totaal**
2012 *Opnieuw gevolgde mbo groen opleiding kiezen:*				
• Ja	61%	13%	4%	**78%**
• Nee, andere opleiding	4%	10%		**14%**
• Niet, helemaal niet gaan studeren	4%	3%	1%	**8%**
Totaal	**69%**	**26%**	**5%**	**100%**

7.2 Het loopbaanpatroon 'van studie naar studie'

18 procent van de gediplomeerden (n=32) volgt zowel bij de intredemeting in 2012 als bij de loopbaanmeting in 2014 een voltijd studie. Overzicht 7.21 laat zien dat drie kwart van hen een opleiding in het hbo volgt. Een derde volgt een groene en 40 procent een niet-groene hbo-opleiding.

Overzicht 7.21 – Vervolgopleidingen (loopbaanpatroon 'van studie naar studie')

Vervolgopleiding*	**Aantal**	**%**
MBO groen (andere opleiding)	2	7%
MBO niet groen	5	17%
HBO groen	10	33%
HBO niet groen	12	40%
WO groen	1	3%
WO niet groen	-	-
Totaal	**30 (missing=2)**	**100%**

* Vervolgopleiding die is gevolgd tussen diplomering en loopbaanonderzoek 2014.

26 Ja: opnieuw opleiding kiezen, al dan niet aan zelfde school.

7.3 Het loopbaanpatroon ‘van studie naar werk’

Een kleine groep mbo gediplomeerden (8%, n=15) volgde in 2012 een voltijd studie en werkt in 2014. Overzicht 7.22 geeft informatie over de type vervolgopleiding en of deze door de gediplomeerden zijn afgerond.

Overzicht 7.22 – Vervolgopleidingen (loopbaanpatroon ‘van studie naar werk’)

Vervolgopleiding na diplomering[1]		**Aantal**
MBO	Afgerond	2
MBO	Onbekend	4
HBO	Onbekend	2
MBO > HBO	Nog bezig	1
HBO	Nog bezig	1
HBO	Onbekend	2
Totaal		**12 (missing=3)**

* Informatie over vervolgopleiding verkregen uit het intredeonderzoek in 2012 dan wel het loopbaanonderzoek in 2014.

7.4 Het loopbaanpatroon ‘van werk naar studie’

Het komt niet vaak voor dat een gediplomeerde van het mbo groen eerst gaat werken en vervolgens een voltijd studie gaat volgen. Vier procent (n=7) van de mbo groen gediplomeerden werkten in 2012, maar volgen in 2014 een studie.

7.5 Het loopbaanpatroon ‘overig’

Dit laatste loopbaanpatroon betreft een diversiteit van loopbanen die hiervoor niet aan de orde zijn gekomen. Het gaat om 16 procent van de gediplomeerden (n=29, zie ook overzicht 6.1 in de bijlage). Het gaat onder andere om gediplomeerden die in 2012 nog werkend (n=9) of studerend (n=4) waren, maar twee jaar later iets anders doen dan werken en/of studeren.
Ongeveer de helft van de gediplomeerden met dit loopbaanpatroon is in 2014 werkloos. De meesten werkten daarvoor, volgden een studie of waren in 2012 ook al werkloos (zie overzicht 7.23 in de bijlage).

Een andere groep die tot dit loopbaanpatroon gerekend wordt, zijn de gediplomeerden die nu niet beschikbaar zijn voor de arbeidsmarkt en dus niet tot beroepsbevolking behoren, maar die dat in een later stadium mogelijk wel zouden kunnen zijn. Het betreft mensen die geen betaald werk van minstens 12 uur in de week uitvoeren en/of daar ook niet naar op zoek zijn. Zij hebben bijvoorbeeld een ‘kleine baan’, zijn arbeidsongeschikt of volgen een studie. In 2012 betrof het 31 procent binnen dit loopbaanpatroon, in 2014 21 procent (zie overzicht 7.23 in de bijlage).

Eén gediplomeerde was tijdens de loopbaanmeting gepensioneerd en behoort daardoor definitief niet meer tot de beroepsbevolking.

Deel IV – Cohortvergelijking

De mbo groen gediplomeerden van 2011, die centraal staan in onderhavig rapport, vormen het derde cohort waarbij zowel de intrede- als de loopbaanposities drieënhalf jaar na afstuderen in beeld zijn gebracht. In dit afsluitende vierde deel van het rapport worden de cohorten met elkaar vergeleken.

8 Vergelijking van drie cohorten mbo groen gediplomeerden

In dit afsluitende hoofdstuk worden het cohort van mbo groen gediplomeerden van 2011 en de twee voorgaande cohorten (2009 en 2010) met elkaar vergeleken.[27] Allereerst wordt beschreven hoe de drie cohorten te typeren zijn qua intrede- en loopbaanposities en de loopbaanpatronen (paragraaf 8.1). Vervolgens wordt nader ingezoomd op de werkenden, dan wel de gediplomeerden met het loopbaanpatroon 'van werk naar werk' (paragraaf 8.2) en de studerenden (paragraaf 8.3). Tenslotte worden de cohorten vergeleken met betrekking tot het oordeel van de mbo'ers groen over de gevolgde opleiding (paragraaf 8.4).

8.1 Intrede-, loopbaanposities en loopbaanpatronen

De drie cohorten vertonen grote overeenkomsten wat *loopbaanpositie* betreft. Zo'n 60 procent heeft drieënhalf jaar na afstuderen een betaalde baan van minstens 12 uur in de week en circa 20 procent volgt een voltijd studie (overzicht 8.1).
Ook wat betreft de *ontwikkeling tussen intrede- en loopbaanpositie* zijn er voor de cohorten overeenkomsten. Het aantal studerenden neemt logischerwijs na twee jaar af, vooral omdat doorstudeerders in het mbo hun vervolgopleiding hebben afgerond.
Het aantal werkenden blijft min of meer gelijk (toename werkenden met grote baan ten koste van werkenden met kleine baan). Daar de eerste loopbaanfase van alle drie cohorten plaatsvindt in een langdurige economisch moeilijke periode, is bij alle drie de cohorten een stijging van de werkloosheid zichtbaar. De werkloosheid is het laagste bij het cohort 2009 en neemt per cohort toe. Het *loopbaanpatroon* 'van werk naar werk' komt hierdoor ook minder voor (overzicht 8.2).
Het is denkbaar dat meer gediplomeerden kiezen om door te studeren in economisch moeilijke tijden. De intredeposities van de drie cohorten laten echter zien dat het aantal studerenden niet of nauwelijks toeneemt. Mogelijk omdat het aantal doorstudeerders sinds 2008 al relatief hoog is.[28] De loopbaanpatronen 'van studie naar studie' en 'van werk naar studie' komen bij de drie cohorten dan ook ongeveer even vaak voor. De afname in het vóórkomen van het patroon 'van werk naar werk' gaat dus niet gepaard met een toename van deze beide patronen, maar met een toename van het patroon 'overig' aangezien daar de werkloze gediplomeerden terug te vinden zijn.

Voor alle drie cohorten geldt dat opleiding(skenmerk)en met een verhoudingsgewijs beter arbeidsmarktperspectief vaker vertegenwoordigd zijn in het patroon 'werk-werk': Plant, Dier (productie), BBL, AKA/niveau 1. Het patroon 'overig' komt relatief vaker voor bij opleiding(skenmerk)en met een verhoudingsgewijs minder goed arbeidsmarktperspectief: BOL, opleidingsniveau 2 en Dier(verzorging).

27 Voor een uitgebreide beschrijving van de intrede- en loopbaanposities van de cohorten wordt verwezen naar eerdere publicaties. Zie http://www.mbogroengediplomeerden.nl.
28 KBA (te verschijnen 2015) Trendbrochure mbo groen gediplomeerden. Groen in perspectief. Nijmegen: KBA. Zie www.mbogroengediplomeerden.nl.

Overzicht 8.1 – Intrede- en loopbaanposities

	Cohort 2009		Cohort 2010		Cohort 2011	
	Intrede 2010	Loopbaan 2012	Intrede 2011	Loopbaan 2013	Intrede 2012	Loopbaan 2014
*Positie**						
a. Betaalde baan (groot)	57%	63%	57%	60%	54%	60%
b. Werkloos	2%	6%	4%	10%	6%	9%
	(2,8%)	(8,2%)	(6,1%)	(13,9%)	(10,4%)	(12,8%)
c. Studerend (voltijds)	26%	19%	23%	21%	29%	22%
d. Betaalde baan (klein)	12%	8%	14%	6%	10%	7%
e. Overig	3%	4%	1%	4%	1%	1%
Totaal onderzoekspopulatie		**n=249**		**n=166**		**n=181**

* Betaalde baan (groot): betaalde baan van minimaal 12 uur per week.
Werkloos: tussen haakjes is het officiële werkloosheidspercentage conform definitie van het CBS weergegeven. Dit is het aantal werklozen ten opzichte van de beroepsbevolking.
Betaalde baan (klein): betaalde baan van minder dan 12 uur per week of aantal uren per week onbekend.

Overzicht 8.2 – Loopbaanpatronen mbo groen gediplomeerden (1,5 → 3,5 jaar na diplomering)

Loopbaanpatroon	**Cohort 2009: 2010 → 2012**	**Cohort 2010: 2011 → 2013**	**Cohort 2011: 2012 → 2014**
werk → werk	64%	58%	53%
studie → studie	17%	17%	18%
studie → werk	6%	4%	8%
werk → studie	2%	2%	4%
overig	11%	20%	16%
Totaal	**n=239**	**n=163**	**n=178**

8.2 Cohortvergelijking werkenden

Sectoren

De drie cohorten verschillen niet veel met betrekking tot de sectoren waar zij, zowel anderhalf als drieënhalf jaar na diplomering, werkzaam zijn (zie overzicht 8.3). Op *geaggregeerd niveau* werkt zo'n driekwart van de gediplomeerden in de sectoren: 'Landbouw, bosbouw en visserij', 'Industrie' (m.n. sociale werkvoorziening), 'Groot- en detailhandel, advisering en onderzoek' (waaronder veterinaire dienstverlening) en 'Verhuur van roerende goederen en zakelijke dienstverlening' (d.w.z. de landschapsverzorging).

Overzicht 8.3 – Arbeidsmarktsegmenten

	Cohort 2009		Cohort 2010		Cohort 2011	
	Intrede 2010	Loopbaan 2012	Intrede 2011	Loopbaan 2013	Intrede 2012	Loopbaan 2014
Sector van bestemming						
• Landbouw, bosbouw en visserij	19%	18%	18%	17%	15%	15%
• Industrie	7%	12%	11%	8%	17%	17%
• Groot- en detailhandel, etc.	17%	16%	18%	21%	17%	17%
• Advisering, onderzoek etc.	10%	9%	10%	8%	7%	9%
• Verhuur van roerende goederen etc.	24%	22%	18%	18%	15%	17%
• Overig	24%	23%	24%	26%	30%	25%

Dat wil niet zeggen dat op *individueel niveau* niet van sector wordt gewisseld. Sterker nog, er is bij de drie cohorten sprake van veel individuele wisselingen (zie ook deel III). Er is hierbij gekeken naar de gediplomeerden met het *loopbaanpatroon 'van werk naar werk'*.
Overzicht 8.4 laat een redelijk stabiel beeld zien. Zo'n 40 procent van de gediplomeerden wisselt van branche tussen de intredepositie anderhalf jaar na diplomering en twee jaar later. Het grootste deel daarvan wisselt tevens van sector. In de helft van de gevallen gaat het om een beweging van een groen naar een niet-groen arbeidsdomein of andersom.
Op het niveau van de afzonderlijke cohorten zijn er geen aanwijzingen dat sectormigratie in specifieke sectoren meer of minder voorkomt. De netto migratie (dat wil zeggen het verschil tussen het aantal gediplomeerden dat de sector verlaat en het aantal dat de sector instroomt) zijn per cohort te klein. In overzicht 8.5 in de bijlage is de sectormigratie van de drie cohorten opgeteld om beter te kunnen zien of er wellicht sprake is van sectoren met vooral uitgaande of juist ingaande migratie. Ook dan blijkt de netto migratie per sector gering en lijkt dus geen sprake te zijn van sectoren die gedurende de eerste loopbaanfase (im)populair worden bij mbo groen gediplomeerden.

Overzicht 8.4 – Sector- en branchemigratie (1,5 → 3,5 jaar na diplomering)

	Cohort 2009:	**Cohort 2010:**	**Cohort 2011:**
Werkzaam in dezelfde branche (en sector)	56%	62%	60%
Verandering van branche binnen sector	9%	13%	7%
Verandering van sector (en branche)	35%	25%	33%
Totaal	**n=121**	**n=87**	**n=86**

Beroepsniveau
De werkende mbo groen gediplomeerden hebben op *geaggregeerd niveau* drieënhalf jaar na afstuderen gemiddeld genomen een functie op een hoger beroepsniveau dan anderhalf jaar na afstuderen. Relatief meer gediplomeerden werken middelbare (dan wel hogere) beroepen (overzicht 8.6). Voor alle cohorten geldt overigens dat gediplomeerden die in de groene sector werken vaker een functie op middelbaar beroepsniveau hebben.

Het merendeel van de gediplomeerden is op *individueel niveau*[29] na deze tijd werkzaam op een gelijk of hoger beroepsniveau, een klein deel is echter werkzaam op een lager beroepsniveau (overzicht 8.7). De mate waarin het beroepsniveau toeneemt verschilt per cohort, en heeft onder andere te maken met de uitgangspositie bij de intrede. Zo realiseert het cohort 2009 in vergelijking met de twee volgende cohorten de grootste toename in beroepsniveau, en was een verhoudingsgewijs groter deel bij de intrede op een lager beroepsniveau werkzaam. Bij het tweede cohort van 2010 is er maar in beperkte mate sprake van een toenemend beroepsniveau. De reden daarvan is niet helder. Het is geen trend, aangezien het laatste cohort van 2011 in de eerste jaren van de loopbaan wel een duidelijke stijging qua beroepsniveau laat zien.

Een beroepsgroep is een verzameling van met elkaar inhoudelijk samenhangende beroepen op een bepaald beroepsniveau, bijvoorbeeld lagere technische beroepen en middelbare agrarische beroepen. Gezien de aanzienlijke sectormigratie is het logisch dat een fors deel van de gediplomeerden *op individueel niveau* drieënhalf jaar na diplomering in een andere beroepsgroep werkzaam is dan anderhalf jaar na diplomering.

Overzicht 8.6 – Beroepsniveau

	Cohort 2009		Cohort 2010		Cohort 2011	
	Intrede 2010	Loopbaan 2012	Intrede 2011	Loopbaan 2013	Intrede 2012	Loopbaan 2014
Beroepsniveau						
• Elementaire beroepen	6%	7%	6%	4%	13%	5%
• Lagere beroepen	58%	34%	41%	44%	41%	41%
• Middelbare beroepen	36%	57%	50%	45%	44%	53%
• Hogere beroepen	1%	2%	3%	6%	2%	1%

Overzicht 8.7 – Verandering van beroepsgroep (1,5 → 3,5 jaar na diplomering)

	Cohort 2009: 2010 → 2012	**Cohort 2010: 2011 → 2013**	**Cohort 2011: 2012 → 2014**
Zelfde beroepsgroep	45%	75%	58%
Andere beroepsgroep	55%	25%	42%
• *hoger beroepsniveau*	*36%*	*10%*	*20%*
• *zelfde beroepsniveau*	*8%*	*11%*	*11%*
• *lager beroepsniveau*	*10%*	*3%*	*10%*
Totaal	**n=119**	**n=88**	**n=88**

Functiekenmerken

In economisch moeilijke tijden zijn werkgevers minder snel geneigd nieuwe werknemers een vaste aanstelling aan te bieden. Dat blijkt ook uit de cijfers: het aandeel vaste aanstellingen bij de intrede daalt (66% in 2010, 63% in 2011, 60% in 2012), net als het aandeel vaste aanstellingen drieënhalf jaar na afstuderen (75% in 2012, 66% in 2013, 57% in 2014). Gezien de wettelij-

29 Degenen met het loopbaanpatroon 'van werk naar werk'

ke beperkingen op het aantal en de duur van (opvolgende) tijdelijke aanstellingen is het normaliter logisch dat gedurende de eerste fase van de loopbaan het aantal tijdelijke aanstellingen afneemt en het aantal vaste aanstellingen toeneemt. Dat patroon is ook zichtbaar bij de eerste twee cohorten, maar niet bij het cohort 2011.

Het gros van de mbo groen gediplomeerden, ongeveer 80 procent, is drieënhalf jaar na afstuderen, net als twee jaar daarvoor, in loondienst. De verschillen tussen de cohorten zijn niet groot; gediplomeerden van het cohort 2009 zijn iets vaker in loondienst, die van het cohort 2010 werken vaker als zelfstandige of freelancer, en die van het cohort 2011 werken vaker als uitzendkracht.

Mbo groen gediplomeerden werken drieënhalf jaar na afstuderen gemiddeld zo'n 36 à 37 uur per week. Voor alle drie de cohorten geldt dat dit een paar uur per week meer is dan bij de intrede. Bij het cohort 2011 is deze toename het grootste.
Voor de cohorten 2010 en 2011 is de toename van het aantal uren de voornaamste reden voor het stijgende bruto-maandloon in de eerste loopbaanfase, aangezien het gemiddelde uurloon maar beperkt is gestegen (cohort 2011) of zelfs gedaald (cohort 2010).

Twee derde tot driekwart van de mbo groen gediplomeerden is drieënhalf jaar na afstuderen tevreden over de eigen functie. Over het algemeen is men iets meer tevreden dan twee jaar eerder. Uitzondering is het cohort 2010.

Overzicht 8.8 – Functiekenmerken

	Cohort 2009		Cohort 2010		Cohort 2011	
	Intrede 2010	Loopbaan 2012	Intrede 2011	Loopbaan 2013	Intrede 2012	Loopbaan 2014
Aanstelling						
• Vast	66%	75%	63%	66%	60%	57%
• Tijdelijk (met uitzicht op vast)	27%	15%	27%	21%	24%	23%
• Tijdelijk (zonder uitzicht op vast)	3%	6%	6%	5%	7%	10%
• N.v.t.	4%	4%	4%	8%	10%	10%
Dienstverband						
• Loondienst	80%	85%	78%	77%	79%	80%
• Leer-arbeidsovereenkomst	6%	3%	3%	5%	8%	2%
• Uitzendkracht / oproepkracht	7%	2%	2%	1%	8%	9%
• Zelfstandige / freelancer	3%	3%	10%	10%	2%	4%
• Meewerkend gezinslid	2%	2%	2%	2%	1%	4%
• Ander dienstverband	2%	4%	3%	5%	2%	2%
Arbeidsuren en loon						
• Arbeidsuren per week (gemiddeld)	34,1	35,7	33,9	37,6	30,7	35,8
• Bruto uurloon (gemiddeld)	€ 9,57	€ 10,73	€ 11,01	€ 10,49	€ 10,84	€ 11,07
• Bruto maandloon (gemiddeld)	€ 1.403	€ 1.646	€ 1.493	€ 1.659	€ 1.354	€ 1.645
Tevredenheid met functie						
• Tevreden	66%	73%	65%	64%	63%	70%
• Ontevreden	7%	9%	7%	10%	12%	10%
Totaal werkenden 2014 (n max)		**n=117**		**n=99**		**n=109**

Overzicht 8.9 – Oordeel over aansluiting opleiding met functie

	Cohort 2009		Cohort 2010		Cohort 2011	
	Intrede 2010	Loopbaan 2012	Intrede 2011	Loopbaan 2013	Intrede 2012	Loopbaan 2014
• Goed	32%	26%	28%	20%	35%	22%
• Voldoende	49%	51%	41%	46%	42%	45%
• Matig	16%	15%	20%	25%	9%	15%
• Slecht	3%	7%	11%	9%	14%	18%
Totaal werkenden		**n=117**		**n=97**		**n=107**

Overzicht 8.9 laat zien dat gediplomeerden van het cohort 2009 meer tevreden zijn over de aansluiting tussen de opleiding en de functie ruim drie jaar na diplomering dan die van de cohorten 2010 en 2011.
De toegenomen verticale match geeft hiervoor onvoldoende verklaring. De verticale match is namelijk voor alle drie de cohorten flink verbeterd: drieënhalf jaar na afstuderen heeft circa 80 procent van de werkende mbo groen gediplomeerden een baan op minimaal het niveau waarvoor opgeleid (overzicht 8.10). Nadere analyse in kader van een separate trendbrochure wijst uit dat de toename geldt voor alle gediplomeerden mbo groen van alle vier opleidingsniveaus, en dat de stijging veruit het sterkst is voor gediplomeerden van niveau 1.[30]
Mogelijk is de verslechterde horizontale match voor het cohort 2010 reden waarom gediplomeerden van dit cohort minder positief zijn over de aansluiting. Zij werken in vergelijking met hun intrede twee jaar later vaker in een andere richting dan waarvoor opgeleid. Voor het cohort 2011 zijn er minder evidente verklaringen. Wel hebben deze gediplomeerden vaker een tijdelijke in plaats van een vaste aanstelling en is dat mogelijk een reden die meeweegt in het minder positieve oordeel over de aansluiting tussen opleiding en functie.

Overzicht 8.10 – Match opleiding-functie qua richting en niveau

	Cohort 2009		Cohort 2010		Cohort 2011	
	Intrede 2010	Loopbaan 2012	Intrede 2011	Loopbaan 2013	Intrede 2012	Loopbaan 2014
Match qua richting en niveau[31]						
• Passende match	53%	69%	56%	59%	48%	67%
• Richtingsdiscrepantie	13%	12%	6%	20%	14%	17%
• Niveaudiscrepantie	13%	10%	19%	8%	18%	8%
• Geen match	21%	9%	19%	12%	20%	8%
• Horizontale match	66%	79%	75%	67%	66%	75%
• Verticale match	66%	81%	62%	79%	63%	83%
Totaal werkenden		**n=117**		**n=98**		**n=109**

30 KBA (te verschijnen 2015) Trendbrochure mbo groen gediplomeerden. Groen in perspectief. Nijmegen: KBA. Zie www.mbogroengediplomeerden.nl.

31 Passende aansluiting: richting en niveau van intredefunctie sluiten aan op de opleiding.
Niveaudiscrepantie: niveau van intredefunctie sluit niet aan op opleiding, richting wel.
Richtingsdiscrepantie: richting van intredefunctie sluit niet aan op opleiding, niveau wel.
Geen aansluiting: richting en niveau van intredefunctie sluiten niet aan op de opleiding.

8.3 Cohortvergelijking studerenden

Van de drie onderzochte cohorten studeert ongeveer 40 procent van de mbo'ers groen na diplomering door. Drieënhalf jaar na diplomering studeert ongeveer een vijfde van de onderzochte groepen. Het zijn voornamelijk de doorstudeerders in het hbo die dan nog in opleiding zijn, zij vormen driekwart van de groep studerenden (verder betreft het doorstudeerders in het mbo).
De tevredenheid over de aansluiting tussen mbo groen en de vervolgopleiding neemt af: ruim 60 procent van de gediplomeerden van cohort 2011 vindt de aansluiting drieënhalf jaar na diplomering matig of slecht, tegenover 50 procent van cohort 2009. Dit is geen trend, maar heeft te maken met verschillen in de samenstelling van de groep studerenden. De groep studerenden van het cohort 2009 omvat ten opzichte van de andere twee cohorten vooral meer doorstudeerders in het groene hbo dan in het niet-groene hbo. Aangezien de aansluiting binnen het groen gemiddeld beter wordt beoordeeld dan de aansluiting naar het niet-groene hbo, is het gemiddelde oordeel van het cohort 2009 positiever dan dat van de cohorten 2010 en 2011.
Bij alle drie cohorten zijn de studerenden drieënhalf jaar na diplomering (aan het eind van de vervolgopleiding) minder tevreden over de aansluiting met de vervolgopleiding dan twee jaar eerder (bij het begin van de vervolgopleiding).

Overzicht 8.11 – Oordeel over aansluiting met vervolgopleiding

	Cohort 2009		Cohort 2010		Cohort 2011	
	Intrede 2010	Loopbaan 2012	Intrede 2011	Loopbaan 2013	Intrede 2012	Loopbaan 2014
• Goed	30%	8%	19%	16%	34%	20%
• Voldoende	26%	42%	39%	26%	21%	17%
• Matig of slecht	44%	50%	42%	58%	45%	63%
Totaal studerenden		**n=40**		**n=31**		**n=30**

8.4 Cohortvergelijking waardering opleiding

De mate waarin gediplomeerden achteraf gezien opnieuw voor de opleiding zouden kiezen, wordt gehanteerd als graadmeter voor de waardering van de opleiding. De verschillen tussen de cohorten en de verschillende meetmomenten zijn gering, met uitzondering van het oordeel van cohort 2009. Ongeveer 20 procent van dit cohort had bij de intrede spijt van de keuze voor de opleiding. Twee jaar later is dat ongeveer 30 procent en vergelijkbaar met de beide andere cohorten. Het geconstateerde verschil houdt verband met de werkloosheid. De werkloosheid van het cohort 2009 was tijdens de intrede in 2010 met circa drie procent veel lager dan in de daarop volgende jaren (tussen de 6% en 14%, zie overzicht 8.1).[32] In een separate trendbrochure is de relatie tussen werkloosheid en spijt achteraf aangetoond: bij een hoge werkloosheid hebben meer gediplomeerden achteraf spijt van de keuze voor de opleiding.[33]

32 Voor een uitgebreide beschrijving van de intrede- loopbaanposities van de cohorten wordt verwezen naar eerdere publicaties. Zie http://www.mbogroengediplomeerden.nl.
33 KBA (te verschijnen 2015) Trendbrochure mbo groen gediplomeerden. Groen in perspectief. Nijmegen: KBA. Zie www.mbogroengediplomeerden.nl.

Overzicht 8.12 – Waardering opleiding

	Cohort 2009		Cohort 2010		Cohort 2011	
	Intrede 2010	Loopbaan 2012	Intrede 2011	Loopbaan 2013	Intrede 2012	Loopbaan 2014
Opnieuw gevolgde mbo groen opleiding kiezen:						
• Ja	58%	51%	60%	56%	57%	48%
• Ja, aan andere school	21%	18%	10%	14%	14%	18%
• Nee, andere opleiding	15%	27%	23%	27%	21%	32%
• Niet, helemaal niet gaan studeren	6%	4%	7%	3%	8%	2%
Mbo groen biedt goede basis om:						
• Te starten op arbeidsmarkt	37%	40%	35%	34%	45%	30%
• Kennis en vaardigheden verder te ontwikkelen	48%	47%	50%	47%	61%	40%
• De loopbaan (verder) vorm te geven	n.b.	43%	n.b.	38%	n.b.	42%
Totaal onderzoekspopulatie		**n=237**		**n=157**		**n=164**

Gediplomeerden van mbo groen zijn zowel tijdens de intredepositie als twee jaar later meer tevreden over de basis die groen mbo biedt om zich te *handhaven* op de arbeidsmarkt (kennis en vaardigheden verder ontwikkelen en loopbaan verder vorm geven) dan om te *starten* op de arbeidsmarkt. Gediplomeerden van de cohorten 2009 en 2010 wijzigen hun mening niet of nauwelijks tussen de intredemeting anderhalf jaar na diplomering en de meting twee jaar later. Gediplomeerden van het cohort 2011 zijn duidelijk negatiever in hun oordeel twee jaar later. Het grote verschil valt op doordat het oordeel tijdens de intrede beduidend positiever is dan het oordeel van de overige twee cohorten en bij de loopbaanpositie twee jaar later juist negatiever.

Bijlage

Overzicht 2.3 – Samenstelling onderzoekspopulatie loopbaanmeting 2014 (n=181)

	%
Opleidingskenmerken	
Opleidingsrichting[34]	
• Voeding	3%
• Dierverzorging algemeen	7%
• Dier: productie	6%
• Dier: recreatie, sport en gezelschap	20%
• Dierenartsassistent	9%
• Plant	7%
• Natuur, groene ruimte en toezicht leefomgeving	31%
• Bloem, groene detailhandel en design	12%
• AKA Voeding en leefomgeving	3%
Opleidingsniveau	
• Niveau 1	11%
• Niveau 2	18%
• Niveau 3	21%
• Niveau 4	50%
Opleidingsleerweg	
• BOL	69%
• BBL	31%
Persoonskenmerken	
Geslacht	
• Man	50%
• Vrouw	50%
Leeftijd (tijdens meting 2014)	
• t/m 21 jr.	7%
• 22-23 jr.	43%
• 24-29 jr.	29%
• 30-39 jr.	4%
• 40-64 jr.	17%
• >= 65 jr.	1%
Etniciteit	
• Westers allochtoon	3%
• Niet-westers allochtoon	3%
• Autochtoon	94%
Intredepositie tijdens meting 2012	
a. Betaalde baan (≥12 uur per week)	54%
b. Werkloos[35]	6% (10,4%)
c. Studerend (voltijds)	29%
d. Betaalde baan (kleine baan /aantal uren per week onbekend)	10%
e. Overig	1%

34 Plant omvat de opleidingsrichtingen: Plantenteelt (n=6), Biologisch-dynamische landbouw (n=1), Groen, grond, infra, loonwerk (n=1) en Vers handel, logistiek en transport (n=4).
Natuur, groene ruimte en toezicht leefomgeving omvat: Natuur en groene ruimte (n=53) en Milieu en toezicht leefomgeving (n=4).
Bloem, groene detailhandel en design omvat: Bloemen- en groene detailhandel (n=18), Natuur en vormgeving (n=4) en Zorg, natuur en gezondheid (n=2).

35 Tussen haakjes is het officiële werkloosheidspercentage conform definitie van het CBS weergegeven. Dit is het aantal werklozen ten opzichte van de beroepsbevolking.

Overzicht 2.4 – Samenstelling onderzoekspopulatie loopbaanmeting 2014; gedetailleerd (i.v.m. onderzoekspopulatie van de intredemeting)

	Intredemeting 2012	Loopbaanmeting 2014
Opleidingsrichting		
• Voeding	3%	3%
• Dierverzorging algemeen	7%	7%
• Dier: productie	7%	6%
• Dier: recreatie, sport en gezelschap	16%	20%
• Dierenartsassistent	7%	9%
• Plant	9%	7%
• Natuur, groene ruimte en toezicht leefomgeving	29%	31%
• Bloem, groene detailhandel en design	14%	12%
• AKA Voeding en leefomgeving	8%	3%
Opleidingsniveau en -leerweg		
• BOL-1	1%	1%
• BOL-2	12%	11%
• BOL-3	15%	12%
• BOL-4	35%	45%
• BBL-1	15%	10%
• BBL-2	11%	7%
• BBL-3	9%	9%
• BBL-4	3%	4%
Totaal onderzoekspopulatie	**570**	**181**

Overzicht 2.5 – Samenstelling onderzoekspopulatie naar leerweg en leeftijd (tijdens meting 2014)

	Leerweg	
	BOL	BBL
Persoonskenmerken		
• t/m 21 jr.	9%	4%
• 22-23 jr.	54%	16%
• 24-29 jr.	36%	14%
• 30-39 jr.	1%	11%
• 40-64 jr.	-	54%
• >= 65 jr.	-	2%
Totaal onderzoekspopulatie (n=100%)	**125**	**56**

Overzicht 3.1 – Verdeling van werkenden naar opleidingskenmerken

	Aantal	%
Opleidingsrichting		
• Voeding	5	5%
• Dierverzorging algemeen	6	6%
• Dier: productie	5	5%
• Dier: recreatie, sport en gezelschap	22	20%
• Dierenartsassistent	9	8%
• Plant	9	8%
• Natuur, groene ruimte en toezicht leefomgeving	37	34%
• Bloem, groene detailhandel en design	10	9%
• AKA Voeding en leefomgeving	6	6%
Opleidingsniveau		
• Niveau 1	16	15%
• Niveau 2	16	15%
• Niveau 3	26	24%
• Niveau 4	51	47%
Leerweg		
• BOL	64	59%
• BBL	45	41%
Totaal	**109**	**100%**

Overzicht 3.3 – Verdeling van werkenden over sectoren en branches (SBI 2008)

	Aantal	%
A. Landbouw, bosbouw en visserij	**16**	**15%**
• Teelt van sierplanten	6	6%
• Dienstverlening voor de landbouw	5	5%
B. Winning van delfstoffen	**-**	**-**
C. Industrie	**18**	**17%**
• Vervaardigen van overige goederen (=sociale werkvoorziening)	12	11%
D. Productie en distributie van en handel in elektriciteit, aardgas, stoom en gekoelde lucht	**-**	**-**
E. Winning en distributie van water; afval en afvalbeheer en sanering	**-**	**-**
F. Bouwnijverheid	**1**	**1%**
G. Groot- en detailhandel, reparatie van auto's	**18**	**17%**
• Winkels in 'overige artikelen': winkels in bloemen en planten, tuincentra en dierenwinkels	8	7%
H. Vervoer en opslag	**2**	**2%**
I. Logies-, maaltijd- en drankvoorziening	**3**	**3%**
J. Informatie en communicatie	**-**	**-**
K. Financiële instellingen	**1**	**1%**
L. Verhuur van en handel in onroerend goed	**1**	**1%**
M. Advisering, onderzoek en overige specialistische zakelijke dienstverlening	**10**	**9%**
• Veterinaire dienstverlening	7	6%
N. Verhuur van roerende goederen en overige zakelijke dienstverlening	**19**	**17%**
• Landschapsverzorging	18	17%
O. Openbaar bestuur overheidsdiensten en verplichte verzekeringen	**6**	**6%**
• Openbaar bestuur	5	5%
P. Onderwijs	**-**	**-**
Q. Gezondheid- en welzijnszorg	**7**	**6%**
R. Cultuur, sport en recreatie	**6**	**6%**
• Dieren- en plantentuinen, kinderboerderijen	3	3%
• Paardensport en maneges	2	2%
S. Overige dienstverlening	**1**	**1%**
Totaal	**109**	**100%**

Overzicht 3.5 – Verdeling van werkenden over beroepsniveau en -groepen (SBC 92)

	Aantal	%
A. Elementaire beroepen	**5**	**5%**
B. Lagere beroepen	**45**	**41%**
waarvan:		
• agrarische beroepen	20	18%
• verkoop beroepen	13	12%
C. Middelbare beroepen	**58**	**53%**
waarvan:		
• commercieel agrarische beroepen	21	19%
• (technisch) agrarische beroepen	11	10%
• dierenartsassistenten	7	6%
D. Hogere en wetenschappelijke beroepen	**1**	**1%**
Totaal	**109**	**100%**

Overzicht 3.6 – Werkenden naar groene sector en beroepsniveau

	Beroepsgroep				
Sector	Elementaire beroepen	Lagere beroepen	Middelbare beroepen	Hogere beroepen	Totaal (n=100%)
Werkzaam in groene sector	1%	39%	60%	-	80
Niet werkzaam in groene sector	14%	48%	34%	3%	29
Totaal	**5%**	**41%**	**53%**	**1%**	**109**

Overzicht 3.6b – Werkenden 2014: ontwikkeling qua arbeidsmarktsegment en functie

	2012	2014
Sector van bestemming		
• Landbouw, bosbouw en visserij	12%	15%
• Industrie	19%	17%
• Groot- en detailhandel, reparatie van auto's	18%	17%
• Advisering, onderzoek en overige specialistische zakelijke dienstverlening	7%	9%
• Verhuur van roerende goederen en overige zakelijke dienstverlening	15%	17%
• Openbaar bestuur overheidsdiensten en verplichte verzekeringen	7%	6%
• Gezondheid- en welzijnszorg	8%	6%
• Cultuur, sport en recreatie	7%	6%
• Overig	9%	8%
Beroepsniveau		
• Elementaire beroepen	13%	5%
• Lagere beroepen	41%	41%
• Middelbare beroepen	44%	53%
• Hogere beroepen	2%	1%
Aanstelling		
• Vaste aanstelling	60%	57%
• Tijdelijke aanstelling met uitzicht op vaste baan	24%	23%
• Tijdelijke aanstelling zonder uitzicht op vaste baan	7%	10%
• N.v.t.	10%	10%
Dienstverband		
• Loondienst	79%	80%
• Leer-arbeidsovereenkomst (BBL, HBO duaal)	8%	2%
• Uitzendkracht / oproepkracht	8%	9%
• Zelfstandige / freelancer	2%	4%
• Meewerkend gezinslid	1%	4%
• Ander dienstverband	2%	2%
Arbeidsuren en loon		
• Arbeidsuren per week (gemiddeld)	30,7	35,8
• Bruto uurloon (gemiddeld)	€ 10,84	€ 11,07
• Bruto maandloon (gemiddeld)	€ 1.354	€ 1.645
Tevredenheid met functie		
• Tevreden	63%	70%
• Ontevreden	12%	10%
Totaal werkenden 2014 (n max)	**93**	**109**

*Overzicht 3.11 – Match tussen mbo groen opleiding en functie: naar opleidingsniveau**

	Match qua richting en niveau				
Opleidingsniveau	**passende match** zelfde richting, minimaal zelfde niveau	**richtings-discrepantie** andere richting, minimaal zelfde niveau	**niveau-discrepantie** zelfde richting, lager niveau	**geen match** andere richting, lager niveau	Totaal (n=100%)
Niveau 1	81%	13%	-	6%	16
Niveau 2	81%	6%	-	13%	16
Niveau 3	73%	12%	12%	4%	26
Niveau 4	55%	24%	12%	10%	51
Totaal	**67%**	**17%**	**8%**	**8%**	**109**

* Bij een niveaudiscrepantie, passende of horizontale match is de eigen of een aanverwante richting vereist. Bij richtingsdiscrepantie of geen match is een andere of geen specifieke richting voor de functie vereist.

Overzicht 3.12 – Mate waarin de in mbo groen opleiding opgedane kennis en vaardigheden toereikend zijn voor de huidige functie

Aspecten	**Niet toereikend**	**Voldoende toereikend**	**Meer dan toereikend**	Totaal (n=100%)
1. Zelfstandig ondernemerschap	42%	45%	13%	98
2. Vreemde talen	40%	48%	12%	98
3. Inzicht in bedrijfsvoering (organisatorisch, financieel, administratief)	39%	53%	8%	98
4. Inzicht in milieu- en veiligheidsvoorschriften	34%	49%	16%	99
5. Inzicht in informatie- & communicatietechnologie (incl. computergebruik)	30%	55%	15%	97
6. Affiniteit met werken in de natuur	28%	51%	21%	98
7. Commerciële vaardigheden	27%	57%	16%	98
8. Aandacht voor duurzaamheid	26%	53%	21%	99
9. Maatschappelijke betrokkenheid	25%	56%	19%	99
10. Plannen, coördineren, organiseren van activiteiten	24%	52%	23%	98
11. Overdragen van kennis	21%	52%	27%	98
12. Innovatief vermogen	21%	64%	14%	98
13. Oplossen van problemen	20%	59%	21%	99
14. Vakkennis	20%	62%	19%	97
15. Toepassen van kennis en technieken in de praktijk	18%	58%	23%	98
16. Aandacht voor welzijn en zorg voor mens, plant en dier	17%	54%	29%	99
17. Contactuele vaardigheden	16%	60%	23%	98
18. Nauwkeurigheid, zorgvuldigheid	16%	50%	34%	98
19. Rekenvaardigheden	15%	67%	18%	99
20. Aanpassingsvermogen	11%	61%	28%	98
21. Schrijfvaardigheid	11%	68%	21%	99
22. Initiatief, creativiteit	11%	64%	25%	99
23. Spreekvaardigheid	9%	65%	26%	99
24. Werken in teamverband/samenwerken	8%	61%	31%	99
25. Zelfstandigheid	7%	59%	34%	99

Overzicht 4.1 – Verdeling van studerenden naar opleidingskenmerken mbo groen opleiding

	Aantal	%
Opleidingsrichting		
• Voeding	-	-
• Dierverzorging algemeen	2	5%
• Dier: productie	6	15%
• Dier: recreatie, sport en gezelschap	11	28%
• Dierenartsassistent	3	8%
• Plant	1	3%
• Natuur, groene ruimte en toezicht leefomgeving	10	25%
• Bloem, groene detailhandel en design	7	18%
• AKA Voeding en leefomgeving	-	-
Opleidingsniveau		
• Niveau 1	-	-
• Niveau 2	5	13%
• Niveau 3	7	18%
• Niveau 4	28	70%
Leerweg		
• BOL	39	98%
• BBL	1	3%
Totaal	**40**	**100%**

Overzicht 4.2 – Aandeel met vervolgopleiding: naar kenmerken van mbo groen opleiding

	% dat vervolgopleiding volgt in 2014	Aantal (n=100%)
Opleidingsrichting		
• Voeding	-	6
• Dierverzorging algemeen	15%	13
• Dier: productie	55%	11
• Dier: recreatie, sport en gezelschap	30%	37
• Dierenartsassistent	19%	16
• Plant	8%	13
• Natuur, groene ruimte en toezicht leefomgeving	18%	57
• Bloem, groene detailhandel en design	32%	22
• AKA Voeding en leefomgeving	-	6
Opleidingsniveau		
• Niveau 1	-	20
• Niveau 2	15%	33
• Niveau 3	18%	38
• Niveau 4	31%	90
Leerweg		
• BOL	31%	125
• BBL	2%	56
Totaal	**22%**	**181**

Overzicht 4.4 – Redenen voor volgen vervolgopleiding

	Aantal	%
Ik vind / vond de (vervolg)opleiding zeer interessant	26	68%
Ik kwam erachter dat ik een hoger opleidingsniveau aankan	19	50%
Om later het werk te kunnen doen dat ik graag wil doen	18	47%
Ik kon geen baan vinden of dacht moeilijk aan een baan te komen op dat moment	12	32%
Ik vind / vond leren leuker dan werken	10	26%
Het lag voor de hand om door te gaan met een (vervolg)opleiding waarin leren gecombineerd wordt met werken	2	5%
Andere reden	7	18%
Aantal respondenten	**38***	**100%**

* Respondenten konden meerdere antwoorden geven, 38 respondenten gaven 94 antwoorden.

Overzicht 4.5 – Redenen voor volgen vervolgopleiding buiten groene sector

	Aantal	%
Ik denk in deze nieuwe richting meer kans te maken op de arbeidsmarkt, op het vinden van een baan	12	52%
Ik zie meer carrièremogelijkheden in deze nieuwe richting	11	48%
Deze nieuwe sector / richting vond ik uitdagender	10	43%
Ik denk later meer te kunnen verdienen in deze nieuwe richting	8	35%
Ik vind de combinatie tussen de afgeronde mbo groen opleiding en deze vervolgopleiding interessant	7	30%
Ik vond de groene sector niet meer interessant / leuk	5	22%
Het werk in de groene sector leek mij lichamelijk en/of geestelijk te zwaar	2	9%
Andere reden	1	4%
Aantal respondenten	**23***	**100%**

* 23 van de 38 studerenden volgen in 2014 een opleiding buiten de groene sector (n=2 vervolgopleiding onbekend).

Overzicht 5.2 – Mbo groen opleiding als basis voor vervolgtrajecten volgens werkenden

		Werkenden (≥ 12 uur per week)	
Mbo groen biedt goede basis:	Totaal	Werkzaam in groene sector	Niet werkzaam in groene sector
• Om te starten op arbeidsmarkt	33%	40%	13%
• Om de loopbaan (verder) vorm te geven	45%	49%	35%
• Om kennis en vaardigheden verder te ontwikkelen	44%	48%	33%
Totaal (n max=100%)	**99**	**75**	**24**

Overzicht 5.4 – Opnieuw voor gevolgde mbo groen opleiding kiezen, naar opleidingsrichting

Opnieuw gevolgde mbo groen opleiding kiezen:	Ja	Ja, aan andere school	Nee, andere opleiding	Niet, helemaal niet gaan studeren	**Totaal (n=100%)**
Opleidingsrichting					
• Voeding	83%	-	17%	-	6
• Dierverzorging algemeen	9%	27%	64%	-	11
• Dier: productie	60%	20%	20%	-	10
• Dier: recreatie, sport en gezelschap	49%	17%	31%	3%	35
• Dierenartsassistent	33%	27%	40%	-	15
• Plant	64%	18%	9%	9%	11
• Natuur, groene ruimte en toezicht leefomgeving	59%	16%	25%	-	51
• Bloem, groene detailhandel en design	32%	21%	47%	-	19
• AKA Voeding en leefomgeving	17%	17%	33%	33%	6
Totaal	**48%**	**18%**	**32%**	**2%**	**164**

Overzicht 6.1 – Samentrekking tot loopbaanpatronen

Loopbaanpatroon	Intredepositie 2012	Loopbaanpositie 2014	Aantal	%
werk → werk	werkend	werkend	75	42%
		werkend (uren onbekend)	6	3%
	werkend (uren onbekend)	werkend	12	7%
		werkend (uren onbekend)	2	1%
			95	**53%**
studie → studie	voltijds studerend	voltijds studerend	**32**	**18%**
studie → werk	voltijds studerend	werkend	13	7%
	voltijds studerend	werkend (uren onbekend)	2	1%
			15	**8%**
werk → studie	werkend	voltijds studerend	6	3%
	werkend (uren onbekend)	voltijds studerend	1	1%
			7	**4%**
overig	werkend	werkloos	6	3%
		inactief/niet beschikbaar arbeidsmarkt	2	1%
		pensioen / vut	1	1%
	werkloos	werkend	5	3%
		werkloos	4	2%
		werkend, kleine baan	2	1%
	voltijds studerend	werkloos	4	2%
	werkend, kleine baan	werkend	1	1%
		voltijds studerend	1	1%
		werkend, kleine baan	1	1%
	inactief/niet beschikbaar arbeidsmarkt	werkloos	2	1%
			29	**16%**
Totaal			**178**	**100%**

Overzicht 6.3 – Loopbaanpatronen (2012 → 2014): naar opleidingskenmerken

	werk → werk	studie → studie	studie → werk	werk → studie	overig	Totaal (n=100%)
Opleidingsrichting						
• Voeding	83%	-	-	-	16%	6
• Dierverzorging algemeen	38%	15%	15%		31%	13
• Dier: productie	26%	45%	18%	9%	-	11
• Dier: recreatie, sport en gezelschap	43%	22%	5%	5%	24%	37
• Dierenartsassistent	53%	13%	7%	7%	20%	15
• Plant	77%	8%	8%		8%	13
• Natuur, groene ruimte en toezicht leefomgeving	65%	15%	4%	4%	13%	55
• Bloem, groene detailhandel en design	27%	27%	23%	5%	18%	22
• AKA Voeding en leefomgeving	100%	-	-	-	-	6
Opleidingsniveau						
• Niveau 1	84%	-	-	-	16%	19
• Niveau 2	45%	15%	12%	-	27%	33
• Niveau 3	70%	8%	8%	8%	5%	37
• Niveau 4	43%	27%	9%	4%	17%	89
Leerweg						
• BOL	39%	25%	12%	6%	19%	124
• BBL	87%	2%	-	-	11%	54
Totaal	**53%**	**18%**	**8%**	**4%**	**16%**	**178**

Overzicht 6.4 – Loopbaanpatronen (2012 → 2014): naar persoonskenmerken

	werk → werk	studie → studie	studie → werk	werk → studie	overig	Totaal (n=100%)
Geslacht						
• Man	65%	16%	7%	3%	9%	88
• Vrouw	42%	20%	10%	4%	23%	90
Leeftijd (2014)						
• t/m 21 jr.	38%	31%	23%	-	8%	13
• 22-23 jr.	43%	21%	12%	8%	16%	76
• 24-29 jr.	49%	23%	6%	2%	21%	53
• 30-39 jr.	71%	-	-	-	29%	7
• 40-64 jr.	93%	-	-	-	7%	28
• >= 65 jr.	-	-	-	-	100%	1
Etniciteit						
• Westers allochtoon	40%	-	20%	-	40%	5
• Niet-westers allochtoon	80%	20%	-	-	-	5
• Autochtoon	53%	18%	8%	4%	16%	168
Totaal	**53%**	**18%**	**8%**	**4%**	**16%**	**178**

Overzicht 7.1 – Loopbaanpatroon 'van werk naar werk': vervolgopleidingen 2011-2014

	Gevolgd 2011-2014		**Waarvan:**		
	Aantal	*%*	*afgerond*	*nog bezig 2014*	*(voortijdig) gestopt*
Geen vervolgopleiding	66	79%			
MBO	13	15%	7	4	1
HBO	5	6%	1	2	2
Totaal	**84 (missing 11)**	**100%**			

Overzicht 7.3b – Loopbaanpatroon 'van werk naar werk': verandering van sector (uitgaande migratie) tussen intredepositie 2012 en loopbaanpositie 2014

Intredepositie 2012	**Loopbaanpositie 20143**	**Aantal**	**Migratie**		
Sector	**Sector**		*Uitgaand*	*Ingaand*	*Netto*
Landbouw, bosbouw en visserij	-	-	0	3	3
Winning van delfstoffen	-	-	0	0	0
Industrie	Verhuur van roerende goederen en overige zakelijke dienstverlening	4	-5	3	-2
	Gezondheid- en welzijnszorg	1			
Productie en distributie van en handel in elektriciteit	Vervoer en opslag	1	-1	0	-1
Winning en distributie van water, afval en afvalbeheer en sanering	-	-	0	0	0
Bouwnijverheid	-	-	0	0	0
Groot- en detailhandel, reparatie van auto's	Industrie	2	-4	3	-1
	Verhuur van roerende goederen en overige zakelijke dienstverlening	1			
	Cultuur, sport en recreatie	1			
Vervoer en opslag	Industrie	1	-2	2	0
	Groot- en detailhandel, reparatie van auto's	1			
Logies-, maaltijd- en drankvoorziening	Openbaar bestuur overheidsdiensten en verplichte verzekeringen	1	-1	1	0
Informatie en communicatie	-	-	0	0	0
Financiële instellingen	-	-	0	0	0
Verhuur van en handel in onroerend goed	-	-	0	0	0
Advisering, onderzoek en overige specialistische zakelijke dienstverlening	Overige dienstverlening	1	-1	2	1
Verhuur van roerende goederen en overige zakelijke dienstverlening	Landbouw, bosbouw en visserij	3	-3	7	4
Openbaar bestuur overheidsdiensten en verplichte verzekeringen	Verhuur van roerende goederen en overige zakelijke dienstverlening	1	-2	1	-1
	Cultuur, sport en recreatie	1			
Onderwijs	Verhuur van roerende goederen en overige zakelijke dienstverlening	1	-1	0	-1
Gezondheid- en welzijnszorg	Advisering, onderzoek en overige specialistische zakelijke dienstverlening	2	-3	2	-1
	Cultuur, sport en recreatie	1			
Cultuur, sport en recreatie	Groot- en detailhandel, reparatie van auto's	2	-4	3	-1
	Vervoer en opslag	1			
	Logies-, maaltijd- en drankvoorziening	1			
Overige dienstverlening	Gezondheid- en welzijnszorg	1	-1	1	0
Huishoudens als werkgever, productie van goederen en diensten door huishoudens eigen gebruik	-	-	0	0	0
Extraterritoriale organisaties en lichamen	-	-	0	0	0
Totaal		**28**	**-28**	**28**	**0**

Overzicht 7.5 – Reden van wisselen tussen groen en niet-groen domein

	groen → niet groen	niet groen → groen
	Aantal	Aantal
Ik kon meer verdienen	2	-
Ik was bang om mijn oude baan te verliezen	-	-
Ik heb een leukere baan gevonden	-	1
Ik heb meer uitdagend werk gevonden	1	1
Ik zie in andere sector meer carrièremogelijkheden	1	-
De werkdruk in andere sector is lager	-	-
Het werk in andere sector is lichamelijk/geestelijk minder zwaar	-	-
Andere reden	2	1
Totaal (aantal respondenten)	**9***	**7***

* respondenten konden meerdere antwoorden invullen.

Overzicht 7.8 – Loopbaanpatroon 'van werk naar werk': verandering van beroepsgroep (n=37)

Beroepsgroep 2012	**Verandering beroepsniveau**	**Beroepsgroep 2014**	**Aantal**
Elementaire beroepen	Hoger	Lagere algemeen agrarische beroepen	2
		Lagere technische beroepen (ongeacht specialisatie)	1
		Lagere metaalkundige beroepen	1
		Lagere verkoopberoepen	1
		Lagere algemeen verzorgende beroepen ed.	1
		Middelbare algemene (para)medische beroepen	1
		Middelbare technisch-(para)medische beroepen	1
Lagere algemeen agrarische beroepen	Zelfde	Lagere bouwkundige beroepen	1
	Hoger	Middelbare (technisch-) agrarische beroepen	2
		Middelbare commercieel-agrarische beroepen	5
Lagere technische beroepen (ongeacht specialisatie)	Hoger	Middelbare weg- en waterbouwkundige beroepen	1
Lagere technische beroepen	Zelfde	Lagere algemeen agrarische beroepen	1
Lagere algemene transportberoepen	Hoger	Middelbare bedrijfskundige beroepen	1
Lagere algemeen verzorgende beroepen ed.	Hoger	Middelbare juridische, bestuurlijke beroepen	1
	Lager	Elementaire beroepen	1
Middelbare docenten sportvakken	Lager	Elementaire beroepen	1
Middelbare (technisch-) agrarische beroepen	Zelfde	Middelbare technische beroepen (ongeacht specialisatie)	1
		Middelbare algemene (para)medische beroepen	1
	Lager	Lagere algemeen agrarische beroepen	1
		Lagere verkoopberoepen	2
Middelbare commercieel-agrarische beroepen	Zelfde	Middelbare (technisch-) agrarische beroepen	2
	Lager	Lagere algemeen agrarische beroepen	2
Middelbare verzorgend-(para)medische beroepen	Zelfde	Middelbare algemeen verzorgende beroepen	1
Middelbare administratieve beroepen (excl. automatisering ed.)	Zelfde	Middelbare (technisch-) agrarische beroepen	1
Middelbare sociaal-maatschappelijke beroepen ed.	Zelfde	Middelbare commercieel-agrarische beroepen	1
	Lager	Lagere technisch agrarische beroepen	1
Hogere landbouwkundige beroepen	Lager	Middelbare weg- en waterbouwkundige beroepen	1
Hogere administratieve beroepen (excl. automatisering ed.)	Zelfde	Hogere transportberoepen (excl. technisch)	1

Overzicht 7.10 – Loopbaanpatroon 'van werk naar werk': verandering van omvang bedrijf waarbinnen werkzaam (totaal n=82)

	Personeelsomvang bedrijf Loopbaanpositie 2014							
Personeelsomvang bedrijf Intredepositie 2012	1 - 9 personen	10 - 24 personen	25 - 49 personen	50 - 99 personen	100 - 249 personen	250 - 999 personen	1000 personen of meer	**Totaal**
1 - 9 personen	24%	5%	1%	-	-	-	1%	**32%**
10 - 24 personen	1%	4%	2%	-	-	1%	2%	**11%**
25 - 49 personen	1%			1%	-	-	1%	**4%**
50 - 99 personen	-	2%	-	1%	1%	1%	-	**6%**
100 - 249 personen	-	-	-	-	6%	4%	1%	**11%**
250 - 999 personen	-	1%	-	-	1%	10%	6%	**18%**
1000 personen of meer	1%	-	1%	-	-	5%	11%	**18%**
Totaal	**28%**	**12%**	**5%**	**2%**	**9%**	**21%**	**23%**	**100%**

Overzicht 7.11 – Loopbaanpatroon 'van werk naar werk': verandering van dienstverband (totaal n=81)

	Dienstverband Loopbaanpositie 2014						
Dienstverband Intredepositie 2012	Loon-dienst	Leer-arbeids-overeenkomst (BBL, HBO duaal)	Uitzend-oproep-kracht	Zelfstandi-ge, free-lancer	Meewerkend in bedrijf ouders/ partner	Anders	**Totaal**
Loondienst	70%	2%	4%	-	1%	-	**77%**
Leer-arbeidsovereenkomst (BBL, HBO duaal)	7%	-	1%	-	-	1%	**10%**
Uitzend- oproepkracht	5%	-	2%	-	-	-	**7%**
Zelfstandige, freelancer	-	-	-	1%	1%	-	**2%**
Meewerkend in bedrijf ouders/partner	-	-	-	-	1%	-	**1%**
Anders	-	-	-	1%	-	1%	**2%**
Totaal	**82%**	**2%**	**7%**	**2%**	**4%**	**2%**	**100%**

Overzicht 7.12 – Loopbaanpatroon 'van werk naar werk': verandering van aanstelling (totaal n=81)

	Aanstelling Loopbaanpositie 2014				
Aanstelling Intredepositie 2012	Vaste baan	Tijdelijk met uitzicht op vaste baan	Tijdelijk zonder uitzicht op vaste baan	N.v.t.	**Totaal**
Vaste baan	53%	5%	1%	4%	63%
Tijdelijk met uitzicht op vaste baan	10%	9%	2%	1%	22%
Tijdelijk zonder uitzicht op vaste baan	-	1%	4%	1%	6%
N.v.t.	-	2%	2%	4%	9%
Totaal	**63%**	**17%**	**10%**	**10%**	**100%**

Overzicht 7.13 – Loopbaanpatroon 'van werk naar werk': verandering van aantal arbeidsuren

	Aantal	%
Geen verandering aantal uren	**32**	**43%**
Werkt in 2014 *minder* aantal uren per week, namelijk:	**13**	**17%**
• 16-20 uren	1	1%
• 11-15 uren	1	1%
• 6-10 uren	1	1%
• 1-5 uren	10	13%
Werkt in 2014 *meer* uren, namelijk:	**30**	**40%**
• 1-5 uren	15	20%
• 6-10 uren	7	9%
• 11-15 uren	4	5%
• 16-20 uren	3	4%
• 21-25 uren	-	-
• 26-30 uren	-	-
• 31-35 uren	-	-
• 36-40 uren	1	1%
Totaal	**75**	**100%**

Overzicht 7.14 – Loopbaanpatroon 'van werk naar werk': verandering van inkomen

	Aantal	%
Geen verandering	**6**	**12%**
In 2014 *lager* maandinkomen	**10**	**20%**
• minimaal € 800 minder	1	2%
• tot € 800 minder	–	-
• tot € 700 minder	–	-
• tot € 600 minder	1	2%
• tot € 500 minder	–	-
• tot € 400 minder	2	4%
• tot € 300 minder	1	2%
• tot € 200 minder	–	-
• tot € 100 minder	5	10%
In 2014 *hoger* maandinkomen	**33**	**67%**
• tot € 100 meer	5	10%
• tot € 200 meer	9	18%
• tot € 300 meer	6	12%
• tot € 400 meer	1	2%
• tot € 500 meer	2	4%
• tot € 600 meer	3	6%
• tot € 700 meer	3	6%
• tot € 800 meer	1	2%
• minimaal € 800 meer	3	6%
Totaal	**49**	**100%**

Overzicht 7.23 – Loopbaanpatroon 'overig': intredepositie 2012 en loopbaanpositie 2014

		Intredepositie 2012	Loopbaanpositie 2014
= beroepsbevolking	• Werk (≥12 uur per week)	31%	21%
	• Werkloos	38%	55%
≠ beroepsbevolking (later mogelijk wel)	• Werk (<12 uur per week, kleine baan)	10%	10%
	• Werk (uren onbekend)	0%	0%
	• Inactief (geen werk, niet werkzoekend)	7%	7%
	• Arbeidsongeschikt	0%	0%
	• Studie (voltijds)	14%	3%
≠ beroepsbevolking (definitief)	• Pensioen / vut	0%	3%
	Totaal (n=100%)	**29**	**29**

Overzicht 8.5 – Specificatie sectormigratie (optelsom van de cohorten 2009, 2010 en 2011)

		Migratie			
Sector (CBS-classificatie SBI 2008)	**Intrede**	*Uitgaand*	*Ingaand*	*Netto*	**Intrede + 2 jr.**
Landbouw, bosbouw en visserij	49	-13	17	4	53
Industrie	35	-12	11	-1	34
Productie en distributie van en handel in elektriciteit, aardgas, stoom en gekoelde lucht	1	-1	0	-1	0
Winning en distributie van water; afval en afvalbeheer en sanering	3	-3	3	0	3
Bouwnijverheid	6	-4	1	-3	3
Groot- en detailhandel, reparatie van auto's	46	-11	8	-3	43
Vervoer en opslag	8	-4	3	-1	7
Logies-, maaltijd- en drankvoorziening	4	-2	1	-1	3
Informatie en communicatie	1	0	0	0	1
Financiële instellingen	1	-1	0	-1	0
Advisering, onderzoek etc. (o.a. veterinaire dienstverlening)	25	-6	7	1	26
Verhuur van roerende goederen etc. (o.a. landschapsverzorging)	60	-16	17	1	61
Openbaar bestuur, overheidsdiensten en verplichte verzekeringen	20	-7	7	0	20
Onderwijs	6	-1	1	0	6
Gezondheid- en welzijnszorg	13	-5	7	2	15
Cultuur, sport en recreatie	15	-5	5	0	15
Overige dienstverlening	1	-1	4	3	4
Totaal	**294**	**-92**	**92**	**0**	**294**

ISBN 978-90-77202-82-1
NUR 840